

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastolain sekä maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tilastolain ja maaseutuelinkeinotilastoista annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa kansallinen tilastointia koskeva lainsäädäntö uuden Euroopan tilastoja koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen kanssa. Lisäksi esityksen tavoitteena on edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen nykyistä laajempaa hyväksikäyttöä erityisesti tieteellisessä tutkimuksessa.

Tilastolakiin ehdotetaan lisättäväksi tilastoviranomaisen ammatillista riippumattomuutta koskeva säännös. Tilastolain tietojen salassapitoa ja julkisuutta koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että tilastotarkoituksiin kerättyjen viranomaistoimintaa koskevien tietojen osalta säännöksessä otettaisiin nykyistä täsmällisemmin huomioon perustulossa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettun julkisuusperiaatteen toteutuminen.

Lain tarkoitusta koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että lain tarkoituksena olisi edistää myös tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä. Esityksen mukaan tieteellistä tutkimusta varten voitaisiin antaa käyttöoikeus nykyistä laajemmin myös salassa pidettäviin tietoihin tietyin laissa tarkkarajaisesti määritellyin edellytyksin. Tutkijoiden vaihtolovelvollisuutta ja tietojen hyväksikäyttökieltoa koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin.

Lakiin lisättäisiin myös EU:n tilastoasetusta vastaava säännös julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen muodostamisesta ja käytöstä.

Tilastolain salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevaan pykälään lisättäisiin säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvien viranomaisten sekä edellä mainittujen tilastoviranomaisten ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenten kesken.

Esityksen mukaan tilastolakiin lisättäisiin säännökset tietojen säilytysajasta sekä tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista sekä säännös oikaisuvaatimuksen käytöstä valitusta edeltävänä muutoksenhakuvaiheena. Hallintopäätöksen tiedoksianto koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että tiedoksianto olisi mahdollista tehdä myös sähköisenä tiedoksiantona. Esityksen mukaan Tilastokeskuksen tiedonkeruuvaltuuksia laajennettaisiin. Esityksessä ehdotetaan tilastolakiin tehtäväksi myös eräitä teknisiä ja terminologisia muutoksia.

Lisäksi esitykseen sisältyy maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain muutosehdotus, jolla eräitä laissa olevia säädösviittauksia ehdotetaan ajantasaistettaviksi sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tiedonsaantioikeutta eräin osin laajennettaisiin.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
<i>Tilastolaki</i>	3
<i>Laki tilastokeskuksesta</i>	6
<i>Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskeva lainsäädäntö</i>	6
<i>Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskeva lainsäädäntö</i>	7
<i>Tullilaitoksen tilastotoimea koskeva lainsäädäntö</i>	8
<i>Muiden tilastoja laativien viranomaisten tilastotoimea koskeva lainsäädäntö</i>	9
<i>Tilastotietojen käsittelyä koskeva yleislainsäädäntö</i>	9
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	11
<i>EU-lainsäädäntö</i>	11
<i>Ruotsi</i>	13
<i>Norja</i>	14
<i>Tanska</i>	15
<i>Viro</i>	15
2.3 Nykytilan arviointi.....	16
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	19
3.1 Tavoitteet.....	19
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	20
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	21
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	21
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	23
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	25
5 ASIA VALMISTELU.....	26
5.1 Valmisteluvaiheet.....	26
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	26
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	30
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	30
1.1 Tilastolaki.....	30
1.2 Laki maaseutuelinkeinotilastoista.....	40
2 VOIMAANTULO.....	40
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	41
LAKIEHDOTUKSET.....	43
Laki tilastolain muuttamisesta.....	43
Laki maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	48
LIITE.....	49
RINNAKKAISTEKSTIT.....	49
Laki tilastolain muuttamisesta.....	49
Laki maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	59

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tässä esityksessä toteutetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston Euroopan tilastoista annetusta asetuksesta (EY) N:o 223/2009 johtuvat muutos- ja täsmennystarpeet kansallisen tilastotoimea koskevan lainsäädännön tasolla. Esitykseen sisältyy myös eräitä muita perustuslaista ja yleislainsäädännöstä johtuvia tilastotarkoituksia varten kerättävien tietojen saatavuutta, luovutusta ja muuta käsittelyä koskevia muutosehdotuksia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisiä, ensisijassa säännöksissä käytettyä terminologiaa yhtenäistäviä ja täsmentäviä muutoksia. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia tilastoviranomaisten tai tilastoja laativien muiden viranomaisten laatimien tilastojen julkisuuteen.

Vaikka valtion tilastotoimea koskeva lainsäädäntö on kokonaisuudessaan varsin laaja sekä liittyy usean viranomaisen toimialaan ja sitä koskevaan erityissääntelyyn, on esityksen valmistelussa todettu, että välittömiä lainsäädännöllisiä muutostarpeita kohdistuu vain tilastolakiin ja maaseutuelinkeinotilastoista annettuun lakiin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Tilastolaki

Tilastolaki, joka on valtion tilastotoimea koskeva yleislaki, annettiin 23 päivänä huhtikuuta 2004 ja se tuli voimaan saman vuoden toukokuun 1 päivänä. Samassa yhteydessä muutettiin myös viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ää. Tilastolakia on sen voimassaolon aikana muutettu vain kerran (laki 1439/2009). Muutos koski lain 23 §:n uhkasakkosäännöstä ja se tapahtui 2010 voimaan tulleen aluehallintouudistuksen johdosta. Seuraavassa on selostettu tarkemmin vain lain niitä säännöksiä, joita koskevia muutosehdotuksia sisältyy tähän esitykseen.

Tilastolain yleisiä säännöksiä koskeva 1 luku sisältää säännökset lain soveltamisalasta, valtion tilastotoimen ja tilastoja laativien viranomaisten määritelmistä ja lain tarkoituksesta.

Lain 1 § sisältää soveltamisalaa koskevan säännöksen. Sen mukaan tilastolaissa säädetään valtion viranomaisten tilastojen laatimisessa sovellettavista tiedonkeruuta sekä tilastojen suunnittelua ja laadintaa koskevista menettelytavoista ja periaatteista. Pykälän mukaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki ja henkilötietolaki tulevat toissijaisesti sovellettaviksi, kun kysymys on tietojen keräämisestä, luovuttamisesta, suojaamisesta ja muusta käsittelystä tilastoja laadittaessa. Euroopan yhteisön tilasto-ohjelmaan sisältyviin tilastoihin sovelletaan pykälän mukaan yhteisön tilastoista annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 322/97 [kumottu asetuksella (EY) N:o 223/2009]. Tilastolain säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain niiltä osin kuin neuvoston asetusta ei tule sovellettavaksi. Edellä mainitun soveltamisalaa koskevan aineellisen rajauksen lisäksi lakiin sisältyy myös sen yksittäisiä säännöksiä koskevia organisatorisia rajauksia, jotka perustuvat lain 2 §:n sisältämiin tilastoviranomaista tai tilastoja laativaa muuta viranomaista koskeviin määritelmiin. Lisäksi lain 5 luku koskee vain Tilastokeskusta. Tilastolain soveltamisalan kannalta on lisäksi merkitystä sillä, että laissa ja myös käytännön tilastotuotannossa Euroopan yhteisön tilasto-ohjelman ja kansallisen tilastotuotannon tarpeita varten kerättyjä tietoja käsitellään yhtenä kokonaisuutena eikä niiden eriyttäminen ole käytännön syistä mahdollista.

Valtion tilastotoimesta ja tilastoja laativista viranomaisista säädetään lain 2 §:ssä. Valtion tilastotoimen tehtävänä on pykälän mukaan huolehtia yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. Pykälä sisältää myös tilastoviranomaisen, tilastoja laativan muun viranomaisen, tiedonantajan, tiedonantovelvollisen sekä tiedonantajien edustajan ja tiedonantovelvollisten edustajan määritelmät.

Tilastolain tarkoitus määritellään lain 3 §:ssä. Sen mukaan lain tarkoituksena on yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan luotettavan tilastotiedon saannin varmistamiseksi sekä kansainväliseen tilastoyhteistyöhön liittyvien velvoitteiden toteuttamiseksi yhtenäistää ja tehostaa tietojen keruussa, käsittelyssä, käytössä, luovuttamisessa ja säilyttämisessä sovellettavia periaatteita ja menettelytapoja, edistää hyvän tilastotavan noudattamista valtion tilastotöissä sekä varmistaa, että niiden oikeudet toteutuvat, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat.

Tilastolain tietojen keräämistä koskeva 2 luku sisältää säännökset tietojen keräämisessä noudatettavista periaatteista, kerättävistä tiedoista, tilastoviranomaisen neuvottelu- ja tiedonantovelvoitteista, tilastoviranomaisen tietojen keräämistä koskevasta päätöksestä ja tiedonkeruusta tiedottamisesta, tiedonantovelvollisuudesta vapauttamisesta sekä tiedottamisvelvollisuudesta tietoja kerätessä.

Tietojen keräämisessä noudatettavista periaatteista säädetään lain 4 §:ssä, kerättävistä tiedoista lain 5 §:ssä, tilastoviranomaisen neuvottelu- ja tiedonantovelvoitteesta lain 6 §:ssä, tilastoviranomaisen tietojen keräämistä koskevasta päätöksestä ja tiedonkeruusta tiedottamisesta lain 7 §:ssä sekä tiedonantovelvollisuudesta vapauttamisesta lain 8 §:ssä. Näihin säännöksiin ei tässä esityksessä ehdoteta muutoksia.

Tiedottamisvelvollisuudesta tietoja kerätessä ja palautetietojen antamisesta säädetään lain 9 §:ssä. Pykälän mukaan tilastoja laativan viranomaisen on kirjallisesti selostettava tiedonantajille tietojen käyttötarkoitus, tilastojen laatimisen menettelytavat, tiedonantovelvollisuus perusteluineen tai se, että tietojen antaminen on vapaaehtoista, tiedonantajan oikeudet, tietojen suojaamisjärjestelyt ja säilytysajat sekä muut tarpeelliset tietojen antamiseen vaikuttavat seikat. Tiedonantovelvollisille, lukuun ottamatta valtion viranomaisia, on pykälän mukaan annettava tilastotiedoista tarkoituksenmukaisella tavalla palautetieto.

Tilastolain tietojen käsittelyä ja tilastojen laatimista koskeva 3 luku sisältää säännökset tietojen käsittelyssä noudatettavista periaat-

teista sekä tilastojen laadusta ja saatavuudesta.

Lain 10 § sisältää säännökset tietojen käsittelyssä noudatettavista periaatteista. Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja on pykälän mukaan käsiteltävä niin, ettei kenenkään yksityisyys tai liike- tai ammattisalaisuus vaarannu. Lisäksi tietoja on käsiteltävä hyvää tilastotapaa noudattaen ja tilastoalalla yleensä sovellettavien kansainvälisten suositusten ja menettelytapojen mukaisesti. Säännös edellyttää myös, että tiedot on tilastotuotannon kaikissa vaiheissa asianmukaisesti suojattu.

Tilastotietojen laadusta ja saatavuudesta säädetään lain 11 §:ssä. Säännöksen mukaan tilastojen on oltava mahdollisimman luotettavia ja niiden on annettava oikea kuva yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä ja että ne laaditaan mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaisia käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia käyttäen. Tilastot tulee säännöksen mukaan laatia niin, etteivät niistä ole suoraan tai välillisesti tunnistettavissa ne, joita tilastot koskevat, ellei tunnistamista koskeva tieto ole tilastolain mukaan julkinen. Pykälän mukaan tilastot on julkistettava, lukuun ottamatta eräitä pääoma- ja rahoitusmarkkinoihin koskevia tilastoja, mahdollisimman pian niiden valmistumisen jälkeen.

Tilastolain tilastotarkoituksiin kerättyjen tietojen luovuttamista koskeva 4 luku sisältää säännökset tietojen salassapidosta ja julkisuudesta sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Lain 12 §:ssä säädetään tietojen salassapidosta ja julkisuudesta. Pykälän mukaan tilastotarkoituksia varten annettujen tietojen julkisuudesta ja salassapidosta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Salassapito ei kuitenkaan koske valtion ja kunnallisten viranomaisten toimintaa ja julkisten palvelujen tuottamista kuvaavia tietoja eikä tilastolain 18 §:ssä tarkoitettuja yritys- ja yhteisötietoja. Pykälässä säädetään myös niin sanottua asianosaisjulkisuutta koskevasta rajauksesta.

Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta säädetään lain 13 §:ssä. Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan säännöksen

mukaan luovuttaa ulkopuolisille vain tilastolaissa tai muussa erityisesti valtion tilastointia koskevassa laissa säädetyin perustein taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Tietoja ei saa säännöksen mukaan luovuttaa käytettäväksi tutkimuksessa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa tai muussa vastaavassa henkilöä, yritystä, yhteisöä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä. Tilastoviranomainen voi kuitenkin säännöksen mukaan luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja yhteiskuntaoloja koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja tilastollisia selvityksiä varten. Henkilötietoja ja muiden tilastoyksiköiden tunnistetietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan kuitenkin luovuttaa toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvien tilastojen laatimista varten. Säännös sisältää myös tietojen edelleen luovutuksen sekä luovutustoimivaltaa koskevan säännöksen. Koska edellä mainittu koskee vain tilastoviranomaisia, sisältyy pykälään lisäksi tilastoja laativia muita viranomaisia koskeva erityissäännös, jonka mukaan näiden viranomaisten tilastoja varten erikseen keräämien tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä säädetään.

Tilastolain 5 luku koskee vain Tilastokeskuksen tilastointia. Luku sisältää säännökset Tilastokeskuksen oikeudesta kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla, Tilastokeskuksen oikeudesta kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla, tiedonantovelvollisuutta koskevista rajoituksista, tietoineistojen käytöstä, yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuudesta sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Tilastokeskuksen oikeudesta kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla säädetään lain 14 §:ssä, joka sisältää asiaa koskevan pääsäännön ja jota rajoittavat lain 15 ja 16 §:n säännökset. Pykälän mukaan siinä erikseen mainitut organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä toimialaansa koskevia tietoja. Tiedonantovelvollisia organisaatioita ovat valtion viranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät, elinkeinonharjoittajat, kuntien ja val-

tion liikelaitokset, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset sekä edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomat, lailla tai lain nojalla annettuja julkisia hallintotohtäviä hoitavat tahot. Tiedonantovelvollisia koskevat tietoryhmät on lueteltu yksityiskohtaisesti säännöksessä.

Lain 15 § sisältää erityissäännöksen Tilastokeskuksen oikeudesta kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla. Säännöksen mukaan siinä erikseen mainitut organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä toimialaansa koskevia henkilötietoja. Tiedonantovelvollisia organisaatioita ovat valtion viranomaiset, elinkeinonharjoittajat ja muut työnantajat, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja kuntien eläkevakuutus sekä lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot. Tiedonantovelvollisia koskevat tietoryhmät on lueteltu yksityiskohtaisesti säännöksessä. Lisäksi säännös sisältää arkaluonteisten henkilötietojen keräämistä koskevan rajauksen.

Tiedonantovelvollisuutta koskevista yleisistä rajoituksista säädetään lain 16 §:ssä ja tietoineistojen käytöstä lain 17 §:ssä. Näihin säännöksiin ei tässä esityksessä ehdoteta muutoksia.

Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuudesta säädetään lain 18 §:ssä. Pykälän mukaan Tilastokeskuksen tehtävänä on pitää tilastojen laadintaa varten hallussaan olevien tietojen pohjalta yritys- ja toimipaikkarekisteriä, jonka sisältämät tiedot ovat säännöksessä yksityiskohtaisesti säädetyssä laajuudessa julkisia. Rekisteriin tehdyillä merkinnöillä ei ole oikeusvaikutuksia. Jokaisella on lisäksi oikeus saada rekisteristä tietoja kopiona tai sähköisessä muodossa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä. Rekisteröidyllä on säännöksen mukaan henkilötietolain mukainen oikeus kieltää itseään koskevien tietojen käsittely. Rekisteriin merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoinkin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Lain 19 §:ssä salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskeva erityissäännös, joka

antaa Tilastokeskukselle lain 13 §:ää laajemmat mahdollisuudet luovuttaa tietoja tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten. Tilastokeskus voi pykälän mukaan luovuttaa edellä mainittuja tarkoituksia varten tunnistetietoineen tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja. Tilastokeskukselle toimitettujen kuolemansyöttöjen luovuttamiseen sovelletaan kuitenkin, mitä siitä erikseen säädetään. Kuolemansyön selvittämisestä annetun lain (459/1973) mukaan Tilastokeskus voi antaa luvan tietojen saamiseen kuolintodistuksista ja muista kuolemansyön selvittämisestä koskevista asiakirjoista tieteellistä tutkimusta, tilastointia sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystyötä varten noudattaen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Tilastolain erinäisiä säännöksiä koskeva 6 luku sisältää Ahvenanmaata koskevat erityissäännökset sekä säännökset kustannusten korvaamisesta, ulkopuolisten palvelujen käytöstä, uhkasakosta, tilastosalaisuuden rikkomisesta, tiedonantovelvollisuuden rikkomisesta, hallintopäätöksen tiedoksiannosta ja muutoksenhausta sekä voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.

Ahvenanmaata koskevat erityissäännökset ja kustannusten korvaamista koskevat säännökset sisältyvät lain 20 ja 21 §:ään.

Lain 22 § koskee ulkopuolisten palvelujen käyttöä. Pykälän mukaan tilastoja laativa viranomainen voi antaa toimeksiantona suoritettavaksi tilastotuotannon eri vaiheisiin liittyviä osa- tai tukitehtäviä. Säännöksen mukaan toimeksiantojen käyttöä ja ehtoja harkittaessa ja valvontaa järjestettäessä on erityisesti otettava huomioon tietosuoja- ja tietosuojakohdat.

Uhkasakon asettamista koskevat säännökset sisältyvät lain 23 §:ään. Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö tietojen antamisen määräaikaan, voi aluehallintovirasto säännöksen mukaan tilastoviranomaisen hakemuksesta velvoittaa tietojen antamiseen uhkasakolla. Uhkasakon määräämisen edellytyksenä on, että tilastoviranomainen on käynyt tiedonantovelvollisen kanssa tilastolaissa tarkoitettua neuvottelua.

Lain 24 ja 25 § sisältävät rangaistussäännökset tilastosalaisuuden rikkomisesta ja tiedonantovelvollisuuden rikkomisesta.

Hallintopäätöksen tiedoksiannosta säädetään lain 26 §:ssä. Pykälän mukaan tilastoja laativien viranomaisten päätökset saadaan antaa asianomaisille tiedoksi lähettämällä ne postitse. Säännös sisältää myös tiedoksisaantijankohtaa koskevan säännöksen.

Lain 27 § sisältää muutoksenhakua koskevat säännökset. Tilastoja laativien viranomaisten tilastolain nojalla tekemiin päätöksiin haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Säännöksen mukaan päätökset voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vaille olevina, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset sisältyvät lain 28 §:ään.

Laki tilastokeskuksesta

Tilastokeskuksesta annetun lain 1 §:n mukaan valtion tilastotoimintaa varten on valtiovarainministeriön hallinnonalalla Tilastokeskus. Tilastokeskuksen tehtävänä on lain 2 §:n mukaan laatia yhteiskuntaoloja koskevia tilastoja ja selvityksiä sekä huolehtia valtion tilastotoimen yleisestä kehittämisestä yhteistyössä muiden valtion viranomaisten kanssa. Lisäksi Tilastokeskus suorittaa sille erikseen säädettyt tai määrätyt muut tehtävät. Viimeksi mainittuihin tehtäviin kuuluu muun muassa väestölaskentalaisissa (154/1938) tarkoitettun väestö-, asunto- ja kiinteistölaskennan sekä asunto- ja elinkeinotutkimuksesta annetussa laissa (924/1975) tarkoitettun tutkimuksen toteuttaminen. Tilastokeskuksen tehtävänä on myös huolehtia kuolemansyön selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettujen asiakirjojen ja tietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskeva lainsäädäntö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskevia säännöksiä sisältyy lakiin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta, lakiin maaseutuelinkeinotilastoista ja lakiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain 1 §:n mukaan tietopalvelukeskus on maa- ja metsätalousministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävä on tuottaa ja julkaista maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain mukaisia tilastoja sekä tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja. Lisäksi tietopalvelukeskuksen tehtävänä on ylläpitää maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994, kumottu lailla 284/2008) tarkoitettuja rekistereitä ja tuottaa tietohallinnon asiantuntijapalveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 1 §:n mukaan maatalo- ja puutarhatalouden sekä niihin liittyvän kaupan ja jalostuksen samoin kuin muiden maaseutuelinkeinojen harjoittamista koskevia tilastoja tuottaa ja julkaisee Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (tilastoviranomainen). Lain 2 § sisältää säännökset tiedonantovelvollisuudesta. Tietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskevan 3 §:n mukaan lakia sovelletaan myös maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin. Tietojen keräämisen perusteissa ja järjestämisessä, tietojen käsittelyssä ja tilastojen laatimisessa sekä tietojen salassapidossa ja luovuttamisessa noudatetaan, mitä tilastolaisissa (62/1994, kumottu lailla 280/2004) säädetään. Sen estämättä, mitä tilastolain 18 §:n 2 momentissa (voimassa olevan lain säännös 13 §) säädetään, tietopalvelukeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilörekisterilain (471/1987, kumottu lailla 523/1999) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 3 §:n mukaan tietojärjestelmää käytetään muun muassa tilastollisiin tarkoituksiin ja tutkimukseen. Tietojärjestelmän rakennetta ja sisältöä koskevan 4 §:n mukaan rekisterinpidon yhteydessä voidaan kerätä tietoja myös tilastotarkoituksiin. Lain 5 §:n mukaan Maaseutuvirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus pitävät

maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän rekistereitä sekä vastaavat talletettujen tietojen oikeellisuudesta kukin oman toimialansa osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskeva lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tilastotoimea koskevia säännöksiä sisältyy lakiin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten tilastotoimesta, lakiin terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta, lakiin terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä, lakiin lääkealan turvallisuus ja kehittämiskeskuksesta ja lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007). Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on käynnistää edellä mainittua lainsäädäntöä koskeva tarkistus- ja uudistustyö.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten tilastotoimesta annetun lain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja sen kehitystä kuvaavien tietojen käsittelyyn tilastotarkoitusta varten. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastoja tuottaa ja julkaisee Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (aikaisemmin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus), joka toimii tilastolaisissa (62/1994, kumottu lailla 280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Terveydenhuoltoa koskevien tietojen käsittelystä tilastotarkoituksessa säädetään lisäksi terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastointitehtävien hoitamisessa noudatetaan lisäksi toissijaisesti tilastolakia ja henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia.

Tiedonantovelvollisuudesta säädetään lain 2 §:ssä ja tietojen keräämisestä päättämisestä, neuvotteluelvoitteesta sekä tiedon tarpeen arvioinnista lain 3 §:ssä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos saa lain 4 §:n mukaan käyttää tiedonantovelvollisilta keräämiään tunnistetiedot sisältäviä tietoja tilastotarkoituksiin vain siten, että henkilötunnukset on muutettu sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa. Laitos saa lisäksi käyttää keräämi-

ään tietoja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa tarkoitettuun tutkimustoimintaan. Myös tutkimustarkoitukseen käytettävien tietojen tunnistetiedot tulee muuttaa edellä tarkoitettulla tavalla.

Tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään lain 5 §:ssä. Säännöksessä viitataan kerättyjen tietojen salassapidon ja luovutuksen osalta vuonna 2004 kumotun vanhan tilastolain säännöksiin. Säännöksen mukaan kerättyjä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi yksittäistä henkilöä tai perhettä koskevassa hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa asioiden käsittelyssä. Kerättyjen tietojen luovuttamiseen ei sovelleta myöskään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ä, jossa säädetään viranomaisen luvasta salassa pidettävän asiakirjan saamiseen.

Lain 6 §:n mukaan laitos saa säilyttää tiedonantovelvollisilta keräämiään tunnistetiedot sisältäviä tietoja niin kauan kuin se on tietojen käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä. Sen jälkeen tiedot on hävitettävä vuoden kuluessa, jollei arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen käyttötarkoitusten välttämättömyyden arvioinnista on voimassa, mitä henkilötietolaissa säädetään poikkeuksista arkaluonteisten tietojen käsittelykieltoon.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 1 §:n mukaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi on Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Laitos on sosiaali- ja terveysministeriön alainen.

Lain 2 §:n mukaan laitoksen tehtävän on muun muassa toimia tilastolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena ja ylläpitää alan tiedostoja ja rekistereitä siten kuin niistä erikseen säädetään sekä huolehtia tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan tilastointitehtäviin ja laitoksen ylläpitämiin valtakunnallisiin terveydenhuollon henkilörekistereihin kerättävistä tiedoista, niiden luovuttamisesta ja salassapidosta on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain 1 §:n mukaan terveydenhuollon valtakunnallisilla henkilörekistereillä tarkoitetaan valtakunnallisia keskusrekistereitä, jotka sisältävät henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia koskevia tietoja. Lain 2 §:n mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (aikaisemmin Sosiaali- ja terveyshallituksella) ja lääkelaityksella voi niille laissa tai asetuksessa säädettyjen tilastointi-, suunnittelu-, tutkimus- ja valvontatehtävien hoitamiseksi olla asetuksella säädettyjä terveydenhuollon valtakunnallisia henkilörekistereitä. Laissa tarkoitettuihin henkilörekistereihin talletetut henkilötiedot on lain 4 §:n mukaan pidettävä salassa.

Lääkealan turvallisuus ja kehittämiskeskuksesta annetun lain 1 §:n mukaan keskus on sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, joka edistää väestön terveyttä ja turvallisuutta valvomalla lääkkeitä, veri- ja kudostuotteita sekä kehittämällä lääkealaa. Lain 2 §:n mukaan keskuksen tehtävänä on muun muassa pitää toimialaansa liittyviä tilastoja. Keskuksen tiedonsaantioikeudesta ja tietojen luovuttamisesta säädetään lain 7 §:ssä. Keskus ei saa säännöksen mukaan luovuttaa tehtäviä suorittaessaan saamiaan tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammatillisuudesta tai muuta salassa pidettävää tietoa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen tietoturvalista sähköistä käsittelyä. Lain 7 §:n mukaan asiakastietojärjestelmästä tulee voida tuottaa muun muassa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen antajan oman suunnittelun, johtamisen ja tilastoinnin, sekä valtakunnallisen tutkimus- ja tilastotoiminnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Tullilaitoksen tilastotoimea koskeva lainsäädäntö

Tullilaitoksen tilastotoimea koskevia säännöksiä sisältyy lakiin tullilaitoksesta ja tullilakiin.

Tullilaitoksesta annetun lain 1 §:n mukaan tullitoimintaa varten on valtiovarainministeriön alainen tullilaitos, jossa on keskushallintoa varten Tullihallitus sekä sen alaisina tullilaboratorio ja aluehallintoa varten tullipiirejä. Lain 2 §:n mukaan tullilaitos huolehtii muun muassa ulkomaankaupan tilastoinnista sekä muusta toimialaansa liittyvästä tilastoinnista. Valtiovarainministeriössä on vireillä tullilaitoksen organisointia ja hallinnon järjestämistä koskeva uudistustyö.

Tullilain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan muun muassa Euroopan yhteisön lainsäädännön ohella Suomen ja muiden maiden välisen kaupan tilastointiin. Lain 32 §:ssä säädetään virhemaksusta, jona voidaan määrätä vähintään 10 ja enintään 2 500 euroa muun muassa, jos viivästys tai muu virheellisyys koskee yhteisön sisäkaupan tilastointia. Jos viivästys tai muu virheellisyys koskee yhteisön sisäkaupan tilastointia, virhemaksu voidaan lain 33 §:n mukaan määrätä kolmen vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tilastoilmoitus on annettu tai olisi pitänyt antaa.

Tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään tullilain 25-27 §:ssä. Näissä säännöksissä ei käsitellä erikseen tullilaitokselle tilastotoimea varten ilmoitettujen tietojen käsittelystä. Säännösten mukaan tietojen luovuttaminen on pääsääntöisesti mahdollista vain viranomaisille tai julkista hallintotehtävää hoitaville yhteisöille näille säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Muiden tilastoja laativien viranomaisten tilastotoimea koskeva lainsäädäntö

Muiden tilastoja laativien viranomaisten tilastotoimea koskevia säännöksiä sisältyy ilmailulakiin sekä lakiin meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta.

Ilmailulain 177 §:n mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa ilmailun tilastoista. Tilastotehtävää hoitaessaan Liikenteen turvallisuusvirasto noudattaa tilastolain säännöksiä. Pykälä sisältää myös tietojen ilmoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen.

Liikenteen turvallisuusvirastosta annetun lain (863/2009) 1 §:n mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushal-

linnon virasto, joka vastaa liikennejärjestelmän sääntely- ja valvontatehtävistä, edistää liikenteen turvallisuutta ja kestävästä kehitystä liikennejärjestelmässä sekä tuottaa liikenteen viranomaispalveluja.

Meriliikennetietojen keräämisestä ja meriliikenteen tilastojen laatimisesta annetun lain 1 §:n mukaan Liikennevirasto laatii tilastoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä. Liikennevirasto kerää suunnittelu- ja valvontatehtäviään sekä merenkulku-tilastojen laatimista varten tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä. Lain 2 § sisältää tietojenantovelvollisuutta koskevan säännöksen. Liikennevirasto voi lain 3 §:n nojalla antaa tarkempia määräyksiä tietojen keräämisessä ja lähettämässä noudatettavista menettelyistä.

Liikennevirastosta annetun lain (862/2009) 1 §:n mukaan Liikennevirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävästä kehitystä.

Tilastotietojen käsittelyä koskeva yleislainsäädäntö

Yleislainsäädännössä tilastoja ja niiden laatimista varten annettujen tietojen käsittelyä koskevia säännöksiä sisältyy erityisesti lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) ja henkilötietolakiin.

Julkisuuslain 5 §:n mukaan asiakirjalla tarkoitetaan julkisuuslaissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla. Viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan julkisuuslaissa viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomaisen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle

asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Viranomaisen laatimana pidetään julkisuuslain mukaan myös asiakirjaa, joka on laadittu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta, ja viranomaiselle toimitettuna asiakirjana asiakirjaa, joka on annettu viranomaisen toimeksiannosta tai muuten sen lukuun toimivalle toimeksiantotehtävän suorittamista varten.

Julkisuuslaki sisältää eräitä tilastoja ja niiden laatimista varten annettujen tietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä.

Julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tulee tutkimus ja tilasto sekä niihin verrattavissa oleva yleisesti merkittävän ratkaisun tai suunnitelman esillä olevia vaihtoehtoja, niiden perusteita ja vaikutuksia kuvaava itsenäisen kokonaisuuden muodostava selvitys, silloinkin kun se liittyy muuten keskenäiseen asiaan, julkiseksi, kun se on valmis käyttötarkoitukseensa, jollei asiakirjan julkisuudesta taikka salassapidosta tai muusta tietojen saantia koskevasta rajoituksesta julkisuuslaissa tai muussa laissa säädetä.

Kansantalouden kehitystä kuvaava tilasto, talouspoliittinen aloite ja toimenpidesuunnitelma sekä muu sellainen asiakirja, johon sisältyvillä tiedoilla voi ilmeisesti olla vaikutusta pääoma- ja rahoitusmarkkinoihin, on saatettava julkisuuslain 8 §:n mukaan yleisesti julkiseksi mahdollisimman pian lain 6 ja 7 §:ssä tarkoitetun ajankohdan jälkeen.

Viranomaisen on julkisuuslain 20 §:n 1 momentin mukaan edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan. Laatimiselvöllisyyden tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon, missä määrin viranomaisen toiminnasta on saatavissa tietoja asiakirjojen julkisuuden avulla tai yleisen tilastotuotannon perusteella.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, kansantalouden kehitystä kuvaava tilasto, talouspoliittinen aloite ja toimenpidesuunnitelma sekä muut sellaiset asiakirjat, joihin si-

sältyvillä tiedoilla ilmeisesti voi olla vaikutusta pääoma- ja rahoitusmarkkinoilla, ennen kuin tiedot on saatettu 8 §:ssä tarkoitettulla tavalla yleisesti julkisiksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 16 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, tilastoviranomaiselle tilastojen laatimista varten annetut asiakirjat samoin kuin asiakirjat, jotka on vapaaehtoisesti annettu viranomaiselle tutkimusta tai tilastointia varten.

Viranomaisen voi, jollei lailla toisin säädetä, antaa julkisuuslain 28 §:n 1 momentin mukaan yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Jos asiakirjaan sisältyvät tiedot on annettu viranomaiselle sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, lupaa ei saa antaa vastoin suostumuksessa tiedon käytölle ja luovutukselle asetettuja ehtoja. Jos lupa tarvitaan usean saman ministeriön alaisen viranomaisen asiakirjasta, luvasta päättää ministeriö asianomaisia viranomaisia tarvittaessa kuultuaan.

Henkilötietolain 3 §:n 1 kohdan mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Pykälän 2 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Henkilötietolaki sisältää seuraavat tilastoja ja niiden laatimista varten annettujen tietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset.

Henkilötietoja saa lain 7 §:n mukaan käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton lain 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Myöhem-

pää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten ei pidetä yhteen sopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa. Lain 8 § sisältää henkilötietojen käsittelyn yleisiä edellytyksiä koskevat säännökset.

Henkilötietolain 11 §:ssä säädetään arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta. Lain 12 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan käsittelykielto ei kuitenkaan estä tietojen käsittelyä historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Lain 12 §:n 2 momentin mukaan arkaluonteiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole 1 momentissa mainittua perustetta. Perustetta ja käsittelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu.

Henkilötunnusta saa lain 13 §:n 1 momentin mukaan käsitellä rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa momentin 3 kohdan mukaan käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Pykälän 3 momentin mukaan henkilötunnuksen saa myös luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi tai moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi suoritettavaa tietojenkäsittelyä varten, jos henkilötunnus jo on luovutuksensaajan käytettävissä.

Henkilötietojen käsittelystä historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten säädetään henkilötietolain 14 §:ssä. Näitä tarkoituksia varten saa henkilötietoja käsitellä muilla kuin lain 8 §:ssä säädettyillä perusteilla, jos 1) tutkimusta ei voi suorittaa ilman henkilön yksilöintiä koskevia tietoja ja jos rekisteröityjen suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia, 2) henkilörekisterin käyttö perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä, 3) henkilörekisteriä käytetään ja siitä luovutetaan henkilötietoja vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille sekä 4) henkilörekisteri hävite-

tään tai siirretään arkistoitavaksi tai sen tiedot muutetaan sellaiseen muotoon, ettei tiedon kohde ole niistä tunnistettavissa, kun henkilötiedot eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Henkilötietolain 15 §:n mukaan tilastotarkoituksia varten saa henkilötietoja käsitellä muilla kuin lain 8 §:n 1 momentissa säädettyillä perusteilla, jos 1) tilastoa ei voida tuottaa tai sen tarkoituksena olevaa tiedontarvetta toteuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä, 2) tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan ja 3) tilastorekisteriä käytetään vain tilastollisiin tarkoituksiin eikä siitä luovuteta tietoja siten, että tietty henkilö on niistä tunnistettavissa, ellei tietoja luovuteta julkista tilastoa varten.

Henkilötietolain 27 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rekisteröidyllä ei ole henkilötietolaissa säädettyä tarkastusoikeutta, jos rekisterissä olevia henkilötietoja käytetään yksinomaan historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Jos vain osa rekisteröityä koskevista tiedoista on sellaisia, että ne 1 momentin mukaan jäävät tarkastusoikeuden ulkopuolelle, rekisteröidyllä on pykälän 2 momentin mukaan oikeus saada tietää muut hänestä talletetut tiedot.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

EU-lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 223/2009 Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/97 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta on Euroopan unionin tilastointia koskeva yleissäädos, joka tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2009 (EU:n tilastoasetus). Asetuksen voimaantulosäännöksen mukaan se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Euroopan tilastot ovat tilastoja, joita tarvitaan yhteisön toimien toteuttamiseen. Asetusta sovelletaan, kun laaditaan EU:n tilasto-ohjelmaan sisältyviä tilastoja. Asetuksen mukaan jäsenmaiden viranomaiset kansallisella tasolla ja komissio (Eurostat) yhteisön tasolla huolehtivat Euroopan tilastojen tuottamisesta toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Yksittäisten tilastojen tuottaminen kuuluu kansallisille viranomaisille, jollei EU-asetuksella toisin säädetä.

Euroopan tilastot laaditaan Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 338 artiklan ja niitä täydentävien vuonna 2005 vahvistettujen käytännesääntöjen mukaisesti (Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle Kansallisten ja yhteisön tilastoviranomaisten riippumattomuudesta, koskemattomuudesta ja vastuuvollisuudesta, KOM(2005) 217 lopullinen). Artiklan 338 mukaan tilastojen laatimisessa noudatetaan puolueettomuutta, luotettavuutta, objektiivisuutta, tieteellistä riippumattomuutta, kustannustehokkuutta ja tilastosalaisuutta. Käytännesäännöillä pyritään takaamaan Euroopan tilastojärjestelmän (ESS) piirissä olevien tilastovirastojen toiminnan yhdenmukaisuus ja laatu.

Euroopan tilastoja koskevassa asetuksessa kuvataan Euroopan tilastojärjestelmä (ESS), joka on Euroopan tilastoviraston (Eurostat), kansallisten tilastolaitosten (Suomessa Tilastokeskus) ja muiden kansallisten viranomaisten välinen kumppanuus. Muut kansalliset viranomaiset ovat viranomaisia, jotka toimittavat Eurostatille EU:n tilasto-ohjelman mukaisia tietoja.

Euroopan tilasto-ohjelmassa esitetään Euroopan tilastojen kehittämistä, tuottamista ja jakelua koskevat puitteet, pääasialliset alat ja suunniteltujen toimien tavoitteet enintään viiden vuoden ajaksi. Komissio laatii ohjelman täytäntöönpanosta väliarviointikertomuksen ja lopullisen arviointikertomuksen kertomuksen. Vuosittain vahvistetaan tilasto-ohjelmaan perustuva työohjelma.

Varsinaisen sisällön ja laajuuden Euroopan tilastoja koskevan asetuksen soveltamisalaan antavat Euroopan parlamentin ja neuvoston tilastokohtaiset asetukset sekä niiden perustella annetut komission täytäntöönpanoasetukset, joita on yhteensä arviolta noin 300.

Yksittäisiä tilastoja koskevat EU-säädökset määrittelevät yleensä tilaston tietosisällön ja tilastojen tuottamisaikataulun, säädösvallan siirron sekä säädöksen täytäntöönpanoon liittyvän komitologiamenettelyn. EU:n tilastoasetuksen ja yksittäisiä EU-tilastoja koskevien asetusten lisäksi ja niitä täydentävinä sovelletaan lisäksi kansallista tilastolainsäädäntöä. EU-säädöksiin ei esimerkiksi yleensä sisälly säännöksiä tiedonantovelvollisuudesta. Tiedonantovelvollisuudesta säättäminen on pääsääntöisesti jätetty kansallisen lainsäädännön varaan.

Euroopan tilastoja koskevassa asetuksessa säädetään myös tilastosalaisuudesta. Asetuksessa määritellään salassa pidettäväksi tiedoksi tiedot, joiden avulla on mahdollista suoraan tai välillisesti tunnistaa tilastoyksiköt ja siten paljastaa yksikkötietoja. Asetuksen mukaan salassa pidettäviä tietoja, eräin asetuksessa erikseen säädetyn poikkeuksen, saa käyttää yksinomaan tilastotarkoituksiin. Kansallisten tilastolaitosten ja muiden kansallisten viranomaisten sekä komission (Eurostatin) on toimivaltansa puitteissa toteutettava kaikki tarvittavat lainsäädännölliset, hallinnolliset, tekniset ja organisaatiota koskevat toimenpiteet salassa pidettävien tietojen fyysisen ja loogisen suojan turvaamiseksi.

EU:n tilastoasetuksella varmistetaan myös yksilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyssä ja täsmennetään Euroopan tilastojen osalta säännöt, joista säädetään muun muassa yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (95/46/EY). Direktiivin tavoitteena on muun muassa perusoikeuksien ja -vapauksien erityisesti yksityisyyden suojan toteuttaminen, henkilötietojen vaihdon ja liikkuvuuden kehittäminen sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön yhdenmukaistaminen jäsenvaltioiden kesken.

Lisäksi asetuksella pyritään turvaamaan tiedeyhteisölle nykyistä laajemmat käyttöoikeudet Euroopan tilastojen kehittämisessä, tuottamisessa ja jakelussa käytettäviin salassa pidettäviin tietoihin analyysijä varten tieteellisen kehityksen edistämiseksi.

Tilastoperiaatteista säädetään asetuksen 2 artiklassa. Näitä periaatteita ovat ammatillinen riippumattomuus, puolueettomuus, ob-

jektiiivisuus, luotettavuus, tilastosalaisuus ja kustannustehokkuus. Asetuksen 3 artikla sisältää eräiden asetuksen soveltamisalan kannalta keskeisten käsitteiden määritelmät. Artiklassa määritellään muun muassa tilastoyksikkö, salassa pidettävät tiedot, käyttö tilastotarkoituksiin sekä suora ja välillinen tunnistaminen.

EU:n tilastoasetuksen 19 artikla mahdollistaa julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen (Public Use Files) muodostamisen. Niillä tarkoitetaan kaikkien saatavilla olevia tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja joita on muutoinkin käsitelty siten, ettei yksittäistä tilastoyksikköä voi tunnistaa suoraan tai välillisesti. Asetuksen 3 artiklaan sisältyy myös suoran ja välillisen tunnistamisen määritelmät.

Euroopan tilastoja varten kerättyjen salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta säädetään asetuksen 21 artiklassa. Artiklan mukaan salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa toiselle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaisella sekä Euroopan tilastojärjestelmän viranomaisen ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenen välillä Euroopan keskuspankin työohjelman mukaisesti tilastoihin.

EU:n tilastoasetuksen 23 artiklassa säädetään käyttöoikeudesta salassa pidettäviin tietoihin tieteellisiä tarkoituksia varten. Säännöksen mukaan kansalliset tilastoviranomaiset voivat toimivaltansa puitteissa myöntää käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksiköt on mahdollista tunnistaa ainoastaan välillisesti, tutkijoille, jotka suorittavat tilastollisia analyyskejä tieteellisiä tarkoituksia varten.

EU:n tilastoasetuksen 26 artikla edellyttää, että jäsenvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimenpiteisiin tilastosalaisuuden rikkomisen ehkäisemiseksi ja seuraamusten määräämiseksi tällaisten rikkomusten johdosta.

Ruotsi

Ruotsissa tilastoista ja niiden tuotannosta säädetään laissa ja asetuksessa julkisista tilastoista [Lag om den officiella statistiken (2001:99), Förordning om den officiella statistiken (2001:100)]. Lain perusteella annettussa asetuksessa määritellään julkiset tilastot

ja ne viranomaiset, jotka vastaavat virallisesta tilastosta. Näitä viranomaisia kutsutaan tilastovastuullisiksi viranomaisiksi (statistiskansvariga myndigheter) ja näitä on Tilastollisen keskustoimiston (Statistiska centralbyrån) lisäksi 25 muuta viranomaista. Tilastollinen keskustoimisto vastaa sektoritoimialat ylittävistä tilastoista sekä julkisen tilaston yhteensovittamisesta ja valvonnasta. Muut tilastovastuulliset viranomaiset vastaavat toimialansa tilastoista.

Julkisia tilastoja pidetään tilastolain mukaan yleistä informaatiota, selvitystoimintaa ja tutkimusta varten. Lain mukaan julkisen tilaston tulee olla luotettava ja yleisesti saatavilla sekä varustettu Ruotsin virallisen tilaston tunnuksella. Tilastot on asetuksen mukaan dokumentoitava, laatuluokiteltava ja julkaistava maksutta ja oltava yleisesti saatavilla sähköisessä muodossa yleisen tietoverkon kautta. Henkilötietolakia [Personuppgiftslagen (2001:99)] sovelletaan tilastojen tuottamisessa, jollei julkisista tilastoista annettu laki sisällä siitä poikkeavia säännöksiä.

Virallisen tilaston tuottamisessa ja julkistamisessa tulee ottaa huomioon tarve suojata fyysisten ja juridisten henkilöiden etua. Virallisen tilaston sisältämiä tietoja ei saa yhdistää muiden tietojen kanssa siinä tarkoituksessa, että yksityisen henkilön henkilöllisyys paljastuu. Julkisuus- ja salassapitolakia [Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)] sovelletaan tilastotietojen salassapitoon.

Laki sisältää säännökset niistä viranomaisista sekä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka ovat velvollisia ilmoittamaan tietoja tilastovastuulliselle viranomaiselle sekä ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevat tietoryhmät.

Tilastovastuullinen viranomainen saa käsitellä henkilötietoja tilastojen tuottamisessa. Laissa todetaan nimenomaisesti, että henkilötietojen käsittely koskee myös henkilön numeroa. Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä voidaan kuitenkin rajoittaa asetustasoisin säännöksin. Asetuksen mukaan tietoja, joita käsitellään tilastojen valmistamisessa, saadaan käsitellä myös muussa tilastotuotannossa ja tutkimuksessa, jollei tämän käsittelyn tarkoitus ole yhteensopimaton sen tarkoituksen kanssa, johon tiedot on kerätty.

Laki sisältää säännökset myös tilastojen valmistamista varten kerättyjen tietojen luo-

vuttamisesta. Kun tilastovastuullinen viranomainen luovuttaa tietoja, joita ei suoraan voida liittää yksilöön, saa viranomainen luovutuksen yhteydessä varustaa tiedot tunnistella, jonka tilastovastuullinen viranomainen voi liittää henkilönumeroon tai vastaavaan, jotta tietoja on mahdollista myöhemmin täydentää. Tämä toimenpide voidaan tehdä, jos se, jolle tiedot luovutettiin, käyttää niitä tutkimukseen tai tilastotarkoitukseen ja tällä on erityinen tarve täydentää myöhemmin tietoja. Näin luovutettuja tietoja voidaan käsitellä vain tutkimus- ja tilastotarkoituksissa.

Tilastovastuullisen viranomaisen on hävitettävä henkilötiedot, kun niitä ei enää tarvita käyttötarkoitukseensa. Hallitus tai sen määräämä viranomainen voi määrätä poikkeukset tästä velvollisuudesta, jos seulonta vaarantaisi tietoarkiston tarkoituksen olla osa kansallista kulttuuriperintöä tai se olisi ristiriidassa tutkimuksen tietotarpeiden kanssa. Tässä yhteydessä tulee ottaa erityisesti huomioon yksityisen henkilön yksityiselämän suojan tarpeet. Tiedot, joita ei seulota, tulee toimittaa arkistoviranomaisille.

Laki sisältää lisäksi säännökset pakkokeinoista. Jos tiedonantovelvollinen ei täytä velvollisuuttaan, saa se viranomainen, joka on pyytänyt tietoja, kehottaa tätä täyttämään velvollisuutensa. Tiedonantovelvollinen, joka ei noudata kehotusta, voidaan sakon uhalla velvoittaa siihen. Uhkasakon asettaa kehoituksen tehnyt viranomainen. Hallinto-oikeus voi määrätä asetetun uhkasakon täytäntöön pantavaksi.

Tilastolain perusteella tehdystä kehottamisesta tai uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä tai päätöksestä, jolla joku on velvoitettu osallistumaan tilastolliseen tutkimukseen, ei saa valittaa. Muista päätöksistä saa valittaa yleiseen hallintotuomioistuimeen.

Lain rangaistusvastuuta koskevien säännösten mukaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta ei täytä tiedonantovelvollisuuttaan tai antaa virheellisiä tietoja, tuomitaan sakkoon. Sakkorangaistusta ja uhkasakkoa ei voida tuomita samasta teosta. Lisäksi laki sisältää rangaistussäännökset, jotka koskevat tilannetta, jossa julkisen tilaston tietoja on lain vastaisesti yhdistetty niin, että yksityisen henkilön henkilöllisyys paljastuu.

Ruotsin tilastollinen keskustoimisto on yhteistyössä valvontaviranomaisen (Datainspektionen), sosiaalishallituksen (Socialstyrelsen) ja eettisen tutkinnan keskusneuvoston (Centrala etikprövningsnämnden) kanssa antanut ohjeet, jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä tutkimustoiminnassa (Personuppgifter i forskningen – vilka regler gäller?, juli 2009).

Norja

Norjassa tilastoista ja niiden tuotannosta säädetään laissa julkisista tilastoista ja Tilastollisesta keskustoimistosta [Lov om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå (1989-06-16 nr 54)]. Lain tarkoituksena on edistää tehokasta ja tarkoituksenmukaista tilastotuo- ttoa säätelemällä tietojen keräämistä ja käyttöä tilastollisiin tarkoituksiin. Lain mukaan julkisia tilastoja ovat tilastot, jotka Tilastollinen keskustoimisto tai muu valtiollinen organisaatio tuottaa yleiseen käyttöön.

Tilastollinen keskustoimisto on julkisia tilastoja laativa ja julkaiseva keskusviranomainen. Keskustoimistolla on oikeus käyttää valtionhallinnon ja kunnallishallinnon valtakunnallisia hallinnollisia tietojärjestelmiä julkisten tilastojen laatimisessa. Tilastollinen keskustoimisto on ammatillisesti riippumaton organisaatio ja se toimii kuninkaan määräämän ministeriön alaisuudessa.

Lain mukaan kuningas päättää virallisten tilastojen laatimisesta. Kuninkaan määräyksellä tai päätöksellä voidaan jokainen velvoittaa antamaan tietoja, jotka ovat välttämättömiä virallisten tilastojen laatimiseksi, jollei laissa säädetty salassapitovelvollisuus ole tämän esteenä. Tiedonantovelvollisuudelle voidaan asettaa määräaika ja määrätä missä muodossa tiedot on annettava. Se, joka on asettanut tiedonantovelvollisuuden, voi määrätä uhkasakon tiedonantovelvollisuuden laiminlyöneelle taholle.

Laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden mukaan se, joka työskentelee virallisia tilastoja tuottavassa organisaatiossa, on velvollinen huolehtimaan, etteivät ulkopuoliset pääse tai saa tietää tilastojen laatimisessa käytettyjä tietoja, jotka koskevat yksityishenkilöä tai elinkeino- ja yritystoimintaa tai teknisiä laitteita ja toimintaperiaatteita. Salassapitovel-

vollisuus koskee vain niitä tietoja, jotka on kerätty julkisen tilaston laatimista varten. Laissa säädetty salassapitovelvollisuus, joka koskee yksityishenkilöjen tietoja, lakkaa 100 vuoden kuluttua ja salassapitovelvollisuus, joka koskee elinkeino- ja yritystoimintaa koskevia tietoja, lakkaa 60 vuoden kuluttua.

Tietojen käyttöä koskevien säännösten mukaan tiedonantovelvollisuuden tai vapaehtoisuuden perustella saatuja tietoja voidaan käyttää hyväksi vain julkisen tilaston laatimista varten tai siihen tarkoitukseen, jonka valvontaviranomainen (Datatilsynet) on hyväksynyt ja joka ei vaaranna valtion turvallisuutta. Edellä mainittu salassapitovelvollisuus koskee tällöin myös tiedon saajaa. Tiedon luovuttaja voi asettaa tiedon käyttöä ja suojausta koskevia ehtoja.

Lain mukaan tiedonantovelvollisuuden tai vapaehtoisuuden perustella saatuja tietoja ei saa missään tapauksessa julkistaa siten, että ne voidaan yhdistää tiedonantovelvolliseen tai muuhun tunnistettavaan yksityishenkilöön tämän vahingoksi tai, että tästä aiheutuu kohtuutonta vahinkoa viranomaiselle, yritykselle tai yhteisölle.

Laki sisältää lisäksi rangaistussäännökset, jotka koskevat tiedonantovelvollisuuden, tiedon käytön ja tiedon julkistamisen rikkomistapauksia.

Tanska

Tanskassa tilastoista ja niiden tuotannosta säädetään laissa Tanskan tilastoista [Lov om Danmarks Statistik (LBK nr 599 af 22/06/2000)]. Lain mukaan tilastotoimen keskusviranomaisena toimii Tanskan tilastoviranomainen (Danmarks Statistik). Tilastoviranomainen on itsenäinen organisaatio ja sitä johtaa hallitus, joka koostuu tilastajohtajasta (rigsstatistiker) ja kuudesta asiantuntijajäsenestä. Hallitus päättää Tanskan tilastoviranomaisen työsuunnitelmasta ja sovittaa yhteen julkista ja ei-julkista tilastotuotantoa. Lisäksi hallitus päättää missä laajuudessa tietoja kerätään tilastotuotantoa varten. Valtion tilastajohtaja johtaa ammatillisesti ja hallinnollisesti Tanskan tilastoviranomaista.

Lain mukaan julkisten viranomaisten ja instituutioiden on tilastoviranomaisen hallituksen vahvistaman työsuunnitelman mukaan

ja tilastoviranomaisen pyynnöstä ilmoitettava niiden hallussa olevat tiedot. Laissa on asetettu tiedonantovelvollisuus erikseen säädettyjen tietojen osalta myös elinkeinonharjoittajilla, elinkeinoa harjoittamattomille yhteisöille ja erälle muille tahoille. Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö ilmoittaa tiedot ajallaan taikka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ilmoittaa virheellisiä tietoja, seuraa teosta sakkorangaistus.

Tanskan tilastolaki ei sisällä säännöksiä luottamuksellisten tilastotietojen käsittelystä, vaan tästä säädetään erikseen. Keskeisimmät tätä koskevat säännökset sisältyvät lakiin henkilötietojen käsittelystä [Lov om behandling af personoplysninger (LOV nr 429 af 31/05/2000)] ja hallintolakiin [Forvaltningslov (LBK nr 1365 af 07/12/2007)] sekä EU:n tilastoasetukseen (EY 223/2009). Henkilötietolain mukaan tietoja, jotka on kerätty vain tilastotuotantoa tai tieteellistä tutkimusta varten, ei saa myöhemmin käsitellä muussa tarkoituksessa. Hallintolain mukaan luottamuksellisia tietoja, jotka on kerätty yksinomaan tilastotuotantoa varten tai tieteellisen tutkimuksen yhteydessä, ei saa luovuttaa hallintoviranomaisille toiseen käyttötarkoitukseen. Tilastoviranomaisen hallitus on lisäksi vahvistanut säännöt, jotka koskevat tutkijoiden pääsyä tilastoviranomaisen tunnistamattomiin mikroaineistoihin (Regler for adgang til afidentificerede mikrodatabaser under Danmarks Statistiks forskerordninger 23.4.2003).

Tilastoviranomaisen henkilökunnalla on hallintolain ja rangaistuslain mukaan vaihtoehtoinen velvollisuus. Tämä velvollisuus koskee myös tutkijoita.

Viro

Virossa tilastoista ja niiden tuotannosta säädetään valtion tilastolaissa [riikliku statistika seadus (RT I 2010, 41, 241)]. Tilastoviranomaisia ovat Tilastovirasto (Statistikaamet) ja Viron Pankki rahoitus- ja maksutilastojen osalta [Eesti Panga seadus (RT I 1993, 28, 49)].

Tilastolaissa määritellään valtion tilastotoimen tarkoitus, tilastotiedot, tilastotietojen antajat, tilastotoimen viisivuotinen ohjelma sekä tilastoinnin periaatteet ja laatuvaatimukset, joiden osalta viitataan erityisesti Euroo-

pan Unionin asetuksiin. Tilastolaissa säädetään myös Tilastoviraston tehtävistä, pääjohtajan ja johtokunnan nimittämisestä sekä pääjohtajan ja johtokunnan tehtävistä. Laissa on myös määritelty väestölaskennan, huoneistolaskennan ja maatalouslaskennan sisältö. Tilastojen laatimiseksi käytetään tilastolain mukaan ensisijaisesti tiedostoihin koottuja tietoja sekä viranomaisten ja juridisten henkilöiden toiminnassa syntyviä tietoja, kun näiden tietojen pohjalta on mahdollista tehdä laatuvaatimukset täyttäviä tilastoja.

Tilastoviranomaisella on tilastolain mukaan oikeus käsitellä tilastotietojen kokoamiseksi henkilötietoja henkilötietosuojalaissa [Isikuandmete kaitse seadus (RT I 2007, 24, 127)] säädettyssä tarkoituksessa ja siinä säädettyjä menettelytapoja noudattaen. Tilastoviranomaisen ei tarvitse ilmoittaa henkilöille tämän tietojen käyttämisestä tilastotarkoitukseen. Henkilöllä on kuitenkin oikeus tutustua tilastoviranomaisen hänestä keräämiin tietoihin. Tilastoviranomaisella on oikeus muodostaa eri lähteistä saaduista tiedoista tilastollisia rekistereitä, jos laissa ei ole toisin säädetty. Tietoja voidaan käyttää valtiollisten tilastojen laatimiseksi huolimatta siitä, mihin tarkoitukseen tiedot on alun perin kerätty. Tilastoviranomainen säilyttää henkilötietoja henkilötunnuksineen tietojen tarkistuksen ajan. Tämän jälkeen henkilötunnus on säilytettävä muista tiedoista erillään siten, että tiedot voidaan myöhemmin yhdistää.

Tilastotietojen antajan on annettava tiedot tilastointia varten tilastoviranomaisen asettamien ohjeiden ja määräaikojen mukaisesti. Tietojen toimittaminen tilastoviranomaiselle tapahtuu maksutta.

Tilastotietoja julkistetaan puolueettomasti ja objektiivisesti. Tilastotietoja julkistetaan vain sellaisessa muodossa, jossa yksityisen henkilön tietoja ei voida suoraan tai välillisesti tunnistaa. Myös muun tilastoyksikön kuten yrityksen vastaavat tiedot ovat luottamuksellisia, lukuun ottamatta laissa mainittuja poikkeuksia, jotka koskevat lähinnä yrityksen eräitä perustietoja.

Luottamuksellisia henkilö- ja muita tietoja voidaan käyttää tieteellisiin tarkoituksiin. Tilastolaissa on säännökset siitä, miten tietojen luovutus tapahtuu tässä tapauksessa. Olenainen menettely on tilastoviranomaisen ja

tietojen hyväksikäyttäjän solmima tietojen luovutus sopimus, jossa määritellään yksityiskohtaisesti tietojen käyttötarkoitus ja tietojen luottamuksellinen ja tietoturvallinen käsittely.

Jos tilastotietojen antajaksi määritelty laininlyö tietojen toimittamisen tai esittää väärää tietoa, tilastoviranomaisella on oikeus antaa tietojen antajalle erillinen ohjekirje laininlyönnin tai virhetietojen korjaamiseksi. Laissa on säännös ohjekirjeen muodosta. Tilastoviranomaisella on oikeus tehostaa ohjekirjettä enintään 2000 euron uhkasakolla. Luottamuksellisen tiedon laittomasta levittämisestä tai muusta kuin tilastollisesta hyväksikäytöstä voidaan oikeudessa määrätä tilastolaissa säädetty sakkorangaistus.

2.3 Nykytilan arviointi

Keskeisin voimassa olevaa tilastolakia koskeva kritiikki liittyy tilastoja varten kerättyjen tietojen käyttöön ja saatavuuteen tieteellistä tutkimusta varten. Tutkijayhteisö on kokenut tilastolain säännökset tältä osin liian rajoittaviksi sekä säännösten tulkinnan hyvin tiukaksi ja yksinomaan tilastosalaisuutta painottavaksi. Myös tilastoviranomaisten tulkinjalinjaukset on koettu osittain epäyhtenäisiksi. Tutkijayhteisöjen lisäksi nämä julkisen hallinnon tietovarantojen tietojen saatavuuteen liittyvät ongelmat on tiedostettu myös laajemmin yhteiskunnassa ja ne ovat tulleet esille muun muassa seuraavissa selvityksissä ja työryhmien loppuraporteissa.

Valtioneuvoston kanslian vuonna 2009 asettama talouskasvun edellytysten vahvistamista tarkastellut työryhmä, niin sanottu kasvutyöryhmä, joka etsi keinoja nopeuttaa tuottavuuden kasvua Suomessa 2010-luvulla, ehdotti loppuraportissaan ”Suomi 2020 – Tuumasta toimeen” (valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2010) muun muassa seuraavaa. Julkisten palvelujen ja hallinnon ICT-pohjainen modernisointi on liitettävä toimintatapojen muutokseen. ICT-ratkaisujen avulla on yhdistettävä hallinnon, liike-elämän ja järjestöjen palvelut helppokäyttöisiksi ja riittävän yhtenäiseksi asiakaslähtöiseksi palvelukokonaisuudeksi, jota tukevat yhteiset tietojärjestelmät ja tietokannat. Palvelukokonaisuuden on oltava mahdollisimman yhtenä-

nen sekä helposti ja tasapuolisesti kansalaisten löydettävissä ja käytettävissä. Toiminta järjestetään valtakunnalliseksi aina, kun se on mahdollista. Palvelujen on perustuttava asiakkaan näkökulmasta yhden luukun periaatteen ja viranomaisen näkökulmasta tietojen kertakirjautumisperiaatteen pohjalle. Tämän kehityksen tiellä olevat juridiset, hallinnolliset ja muut esteet on purettava.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2009 tilastotoimen tehostamista ja alueellistamista valmistelevalle työryhmän. Työryhmän loppuraportti, joka julkaistiin 1 päivänä maaliskuuta 2010, sisälsi muun muassa tilastolain tarkistamista koskevia ehdotuksia. Työryhmä katsoi, että tilastoviranomaisten ammatillinen itsenäisyys tulisi EU:n tilastoasetuksen mukaisesti tuoda nykyistä selkeämmin esille tilastolaissa, tilastoviranomaisten tiedonkeruuvaltuuksia tulisi täsmentää, tilastoja varten kerättyjen tietojen tutkimuskäyttöä koskevan sääntelyn tulisi olla EU:n tilastoasetuksen mukainen, salassapitovelvollisuuden rikkomistapauksissa tutkijoita tulisi koskea vastaavat seuraukset kuin tilastoviranomaisia, Suomen Pankille tulisi tilastolaissa turvata tiedonsaantioikeus EU:n tilastoasetuksen mukaisesti sekä tilastoviranomaisten tulisi toimia tietojen luovutustapauksissa mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla. Työryhmä ehdotti lisäksi, että asian valmistelua varten asetettaisiin laajapohjainen työryhmä ja että Tilastokeskus asettaisi muiden tilastoviranomaisten, tutkijoiden ja tiedonantajien edustajista koostuvan yhteistyöryhmän käsittelemään tietojen luovuttamiseen liittyviä käytännösääntöjä ja muita periaatteellisia linjauksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuonna 2009 poikkihallinnollisen selvityshankkeen kartoittamaan ja koordinoimaan julkisin varoin tuotettujen tietoaaineistojen ja tietovarantojen hyödyntämisen tehostamista (Tutkimuksen tietoaaineistot - selvityshanke). Hankkeen ohjausryhmän toimeksiannosta Tieteen tietotekniikan keskus CSC ja sen koama asiantuntijaryhmä tekivät asiasta taustaselvityksen, jonka lopputulokset on maaliskuussa 2010 julkaistu raportissa ”Tutkimuksen tietoaaineistot - Olennaisen käsikirja päätäjille”. Lainsäädännön osalta raportissa todetaan muun muassa, että tietoaaineistojen

laajemmalle hyödyntämiselle aiheuttaa haasteita erityisesti maksuperustelaki ja tilastolakiin liittyvät tietosuojakysymykset. Raportissa ehdotetaan, että tilastolakia ja muuta rekisteritietojen saatavuutta tutkimuskäyttöön koskevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa ja yhtenäistää käytäntöjä.

Tutkimuksen tietoaaineistot - selvityshankkeen ohjausryhmä antoi vuodenvaihteessa 2010 - 2011 loppuraporttinsa ”Tieto käyttöön - Tiekartta tutkimuksen sähköisten tietoaaineistojen hyödyntämiseksi” (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:4). Tiekartassa ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä, joiden avulla julkisesti rahoitettujen tietoaaineistojen hyödyntämistä tutkimuksessa voitaisiin laajalti edistää. Raportissa ehdotetaan muun muassa lainsäädännön tarkistamista niin, että tietoaaineistot olisivat laajalti yhteiskunnan käytössä ja yhtenäinen lainsäädäntö tukisi tietoaaineistojen saatavuutta ja hyödyntämistä tutkimuksessa ja päätöksenteossa. Lainsäädännön tulisi ohjata selkeästi niin tietoaaineistoja tuottavien tai hallinnoivien organisaatioiden kuin niiden käyttäjienkin toimintaa ja siitä olisi poistettu tulkinnanvaraisuus ja ristiriidat. Tietosuojakysymykset tulisi ottaa huomioon ja ratkaista niin, etteivät ne estäisi laadukkaan tutkimuksen tekoa. Konkreettisena toimenpide-ehdotuksena ohjausryhmä ehdotti, että tilastolain uudistuksessa huomioitaisiin tutkimuksen ja päätöksenteon erityistarpeet ja lakia kehitettäisiin niin, että tutkijoilla olisi jatkossa nykyistä laajempi mahdollisuus hyödyntää tilastoaaineistoja henkilötietolainsäädännön ja EU:n tilastoasetuksen mukaisesti.

Valtioneuvoston asettama Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta on vuonna 2010 hyväksynyt strategian ”Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011-2020. Strategian mukaan kansallista vahvuuttamme, laadukkaita ja laajoja tietovarantoja, tulee hyödyntää nykyistä paremmin. Yhteiskuntamme on luotava tiedon käyttöä tukevat menettelyt ja avoimet käytännöt. Verovaroin tuotetun julkisen datan tulisi olla etsimättä ja helposti kaikkien saatavilla yksityiselämän suoja ja turvallisuus huomioiden. Edellä mainitun johdosta neuvottelukunta esittää, että lainsäädäntöä tulisi muuttaa avoimen tiedon ja digitaalisten sisältöjen hyödyntämistä

edistävaksi yksilön ja oikeudenhaltijoiden oikeudet huomioon ottaen. Lisäksi tulisi ohjeistaa esim. tulosehjäuksen kautta toimijoita siten, että tiedon ja sisältöjen käyttö lisääntyy.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2010 työryhmän valmistelemaan julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistämistä. Työryhmän toimikausi päättyi vuoden 2011 lopussa. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa arvioida, mitkä tietovarannot on mahdollista ja tarkoituksenmukaista saada laajalti käyttöön. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli arvioida maksuttomuuden ja hinnoittelumuutosten budjetti-vaikutukset sekä tehdä tarvittavat esitykset korjauksiksi valtionhallinnon budjettikehyksiin.

Valtioneuvosto antoi maaliskuussa 2011 periaatepäätöksen julkisen sektorin digitaalisten tietoaineistojen saatavuuden parantamiseksi ja uudelleenkäytön edistämiseksi. Periaatepäätöksen tavoitteena on edistää ensisijaisesti viranomaistehtävän toteuttamisen yhteydessä tuotettujen sekä muiden julkisrahoitteisten ja julkisen sektorin hallinnoimien, luovutettavissa olevien tietoaineistojen uudelleenkäyttöä.

Pääministeri Kataisen hallituksen 17 päivänä kesäkuuta 2011 päivätyssä hallitusohjelmassa todetaan muun muassa, että julkisin varoin tuotettuja tietovarantoja avataan kansalaisten ja yritysten käyttöön. Tavoitteena on julkisen sektorin hallinnoimien digitaalisten tietoaineistojen saattaminen helposti uudelleenkäytettävissä muodossa tietoverkkojen kautta kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen, viranomaisten, tutkimuksen ja koulutuksen hyödynnettäväksi.

Tilastoja varten kerättyjen tietojen käsitteilyn merkitys tieteellisessä tutkimuksessa on otettu huomioon myös EU:n tilastoasetuksessa. Asetuksen 23 artiklan mukaan kansalliset tilastoviranomaiset voivat toimivaltansa puitteissa myöntää käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksiköt on mahdollista tunnistaa ainoastaan välillisesti, tutkijoille, jotka suorittavat tilastollisia analyysejä tieteellistä tutkimusta varten. Vastaavaa oikeutta ei sisälly voimassa olevan tilastolain säännöksiin. Lisäksi EU:n tilastoasetuksen johdanto-osan kohta 26 sisältää tieteellisen kehittämisen edistä-

misvelvoitteen, jonka mukaan tiedeyhteisön olisi saatava laajemmat käyttöoikeudet Euroopan tilastojen kehittämisessä, tuottamisessa ja jakelussa käytettäviin salassa pidettäviin tietoihin analyysejä varten tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi Euroopassa. Sen vuoksi olisi parannettava tutkijoiden käyttöoikeutta salassa pidettäviin tietoihin tieteellisiä tarkoituksia varten vaarantamatta kuitenkaan salassa pidettävien tilastotietojen edellyttämää korkeaa suojan tasoa. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen olisi julkisen sektorin tiedon hyväksikäytön edistämiseksi tieteellisessä tutkimuksessa ja sääntelyn selkeyden vuoksi perusteltua täsmentää tilastolain sääntelyä tältä osin.

Tilastolakiin liittyy myös eräitä muita ai-neellisia ja teknisiä täsmennys- ja muutostarpeita, jotka perustuvat joko EU:n tilastoasetukseen tai kansallisen lainsäädännön sisältöä ja tulkintaa koskeviin seikkoihin. Erityisesti näistä täsmentämistä vaativista tarpeista voidaan tässä yhteydessä mainita tilastoja varten kerättyjen viranomaistoimintaa koskevien tietojen salassapidon alan suhde perustuslain 12 §:ssä ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuun julkisuusperiaatteeseen. Tämän johdosta olisi perusteltua täsmentää tilastolain sääntelyä tältä osin.

Tilastolaissa viitataan Euroopan yhteisön tilastoista annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 322/97, joka on kumottu Euroopan tilastoista annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 223/2009. Asetus on sen voimaantulosäännöksen mukaan kaikilta osin velvoittava ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi olisi perusteltua täsmentää tilastolain sääntelyä tältä osin.

EU:n tilastoasetuksen johdanto-osan kohdan 20 mukaan Euroopan tilastoja kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi kunkin jäsenvaltion kansallisten tilastoviranomaisten sekä komissioon kuuluvan yhteisön tilastoviranomaisen on oltava ammatillisesti riippumaton. Asetuksen 2 artikla sisältää ammatillista riippumattomuutta koskeva määrittelysäännöksen. Myös asetuksen 1 artiklan säännökset painottavat ammatillisen riippumattomuuden merkitystä. Tilastoviranomaisen ammatillista riippumattomuutta ko-

rostetaan lisäksi komission tiedonannossa Euroopan parlamentille ja neuvostolle KOM(2011) 211, joka koskee eurooppalaisten tilastojen laadunhallinnan tehostamista erityisesti finanssipolitiikan, makrotalouspolitiikan ja rakenneuudistusten valvonnassa. Tilastoviranomaisen ammatillista riippumattomuutta koskevaa nimenomaista säännöstä ei sisälly voimassa olevaan tilastolakiin. Tilastolakiin olisi perusteltua lisätä asiaa koskeva säännös.

EU:n tilastoasetuksen 19 artiklassa säädetään julkiseen käyttöön tarkoitetuista tiedostoista (Public Use Files), joilla tarkoitetaan kaikkien saatavilla olevia tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja joita on muutoinkin käsitelty siten, ettei yksittäistä tilastoyksikköä voi tunnistaa suoraan tai välillisesti. Tilastolaissa ei ole asiaa koskevaa erityissäännöstä. Julkisen sektorin tiedon hyväksikäytön edistämiseksi ja sääntelyn selkeyden vuoksi olisi perusteltua lisätä tilastolakiin asiaa koskeva säännös.

EU:n tilastoasetuksen 21 artiklassa säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvien viranomaisten (ESS-viranomainen) sekä edellä mainittujen tilastoviranomaisten ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenten kesken. Voimassa oleva tilastolaki ei sisällä tilastoviranomaisten välistä tietojen vaihtoa lukuun ottamatta säännöksiä artiklassa tarkoitettujen viranomaisten välisestä tietojen luovuttamisesta, joten tilastolakia olisi perusteltua täsmentää tältä osin.

Perustuslakivaliokunta on useassa yhteydessä katsonut, että perustuslain 10 §:ssä tarkoitettun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Valiokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Tilastolakiin ei sisälly tällä hetkellä täsmällisiä säännöksiä tilastoja varten kerättyjen tietojen säilytysajasta eikä tie-

tojen luovuttamisen tavoista ja keinoista, joten tilastolakiin olisi perusteltua lisätä asiaa koskevat säännökset.

Hallintolain (434/2003) muutoksella (581/2010) lakiin lisättiin uusi 7 a luku, joka koskee oikaisuvaatimusmenettelyä. Hallintolain uusien säännösten mukaan laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa vaatia oikaisua. Tilastolaissa on säännös muutoksenhausta. Sen sijaan laki ei sisällä säännöksiä oikaisuvaatimuksen käytöstä valitusta edeltävänä muutoksenhakuvaiheena. Tämän vuoksi tilastolain sääntelyä olisi tältä osin perusteltua täsmentää.

Tilastolain 5 luku sisältää Tilastokeskuksen tilastotoiminta koskevat erityissäännökset. Valtion tilastotoimen yleisviranomaisena toimivan Tilastokeskuksen tiedonkeruuvaltuuksia koskevat säännökset eivät vastaa sisällölliseltä ja organisatoriselta laajuudeltaan kaikilta osin kansallisen tason tilastotoiminnan tai Euroopan tilasto-ohjelman asettamia nykyisiä vaatimuksia. Tämän vuoksi olisi perusteltua täsmentää tilastolain sääntelyä tältä osin.

Voimassa oleva tilastolaki sisältää lisäksi eräitä terminologisia epäyhtenäisyyksiä joko sisäisesti tai suhteessa yleis- ja erityislainsäädäntöön. Nämä epäkohdat ovat ensisijaisesti teknisiä eikä niillä ole välittömiä aineellisia vaikutuksia. Selkeyden vuoksi olisi perusteltua täsmentää tilastolain sääntelyä myös tältä osin.

Maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 3 §:ssä säädetään tietojen käsittelystä, salassapidosta ja luovuttamisesta. Säännös sisältää viittaukset maaseutuelinkeinorekisteristä annettuun lakiin (1515/1994), joka on kumottu maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmistä annetulla lailla (284/2008) ja tilastolakiin (62/1994), joka on kumottu tilastolailla (280/2004) sekä henkilörekisterilakiin (471/1987), joka on kumottu henkilötietolailla (523/1999). Näiden seikkojen johdosta maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain asianomaista säännöstä olisi perusteltua muuttaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa kansallisessa lainsäädännössä ne Euroopan tilastoista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen sisältyvät säännökset, jotka edellyttävät voimassa olevan tilastointia koskevan lainsäädännön tarkistamista tai täsmentämistä. Lisäksi esityksen tavoitteena on, ottaen huomioon myös julkisen hallinnon tietovarantojen tietojen käytön tehostamista koskevat yleiset periaatetason linjaukset, edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen nykyistä laajempaa hyväksikäyttöä tieteellisessä tutkimuksessa, joka on eräs keskeinen yhteiskuntamme hyvinvoinnin kasvun ja taloudellisen menestyksen osatekijä. Näiden tavoitteiden toteuttamisen reunaehtoina on tässä esityksessä otettu huomioon tilastosalaisuutta, yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa sekä liike- ja ammatillisuuden turvaamista koskevat vaatimukset.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan tilastolakiin tehtäväksi edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisen edellyttämät aineellisoikeudelliset muutokset sekä lisäksi eräitä teknisiä ja terminologisia muutoksia.

Tilastolakiin lisättäisiin EU:n tilastoasetuksessa tarkoitettu tilastoviranomaisen ammatillista riippumattomuutta koskeva säännös.

Tilastolain tietojen salassapitoa ja julkisuutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilastotarkoituksiin kerättyjen viranomaistoimintaa koskevien tietojen osalta säännöksessä otettaisiin nykyistä täsmällisemmin huomioon perustuslain 12 §:ssä ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettun julkisuusperiaatteen toteutuminen.

Tilastotarkoituksiin kerättyjen tietojen tutkimuskäytön edistämiseksi ja mahdollistamiseksi sekä hallitusohjelmassa asetettujen julkisen tiedon hyväksikäytön edistämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi tilastolakiin ehdotetaan tehtäväksi seuraavat muutokset ja lisäykset. Lain tarkoitusta koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että lain tarkoituksena olisi myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä. Lakiin lisät-

äisiin EU:n tilastoasetusta vastaava säännös julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen muodostamisesta ja käytöstä. Salassa pidettävien tietojen luovutusta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että tutkijoille voitaisiin antaa käyttöoikeus myös salassa pidettäviin tietoihin tietyin laissa tarkkarajaisesti määritellyin edellytyksin. Tutkijoiden vaihtolovelvollisuutta ja tietojen hyväksikäyttökieltoa koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin erityisesti mahdolliset väärinkäyttötilanteet ja niiden seuraamukset huomioon ottaen.

Tilastolain salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi EU:n tilastoasetusta vastaavat säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvien viranomaisten (ESS-viranomainen) välillä sekä Suomen Pankin ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenten kesken. Lisäksi säännöksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että tilastoviranomaiset voisivat luovuttaa salassa pidettäviä tietoja myös tilastoja laativille muille viranomaisille niiden toimialaan kuuluvien tilastojen kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.

Koska tilastotarkoituksiin kerättyjen tietojen käsittelyssä on yleensä kysymys myös henkilötietojen käsittelystä, ehdotetaan tilastolakiin lisättäväksi säännökset tietojen säilytysajasta sekä tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista. Hallintolakiin vuonna 2010 tehtyjen oikaisuvaatimusta koskevien muutosten johdosta tilastolakiin lisättäisiin säännös oikaisuvaatimuksen käytöstä valitusta edeltävänä muutoksenhakuvaiheena. Tilastolain hallintopäätöksen tiedoksiantoa koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että tiedoksianto olisi mahdollista tehdä myös sähköisenä tiedoksiantona.

Tilastolakiin sisältyviin Tilastokeskuksen henkilötietojen keräämistä koskeviin erityissäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä laajennuksia, jotka perustuvat ensisijaisesti tilastoinnin uusiin ja täsmentyneisiin tietotarpeisiin, rekisteripohjaisesti toteutettavan tiedonkeruun edistämiseen sekä tiedonantajien hallinnollisen taakan vähentämiseen.

Tilastolaissa oleva viittaus jo kumottuun Euroopan yhteisön tilastoista annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 322/97 ehdote-

taan muutettavaksi siten, että asianomaisessa säännöksessä viitattaisiin 11 päivän maaliskuuta 2009 annettuun, voimassa olevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen Euroopan tilastoista (EY) N:o 223/2009.

Tilastolakiin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä muita teknisiä, ensisijassa säännöksissä käytettyä terminologiaa yhtenäistäviä ja täsmentäviä muutoksia.

Tilastolain muutosehdotuksen voimaantulosäännökseen ehdotetaan lisäksi otattavaksi lain taannehtivaa soveltamista koskeva erityissäännös, jolla täsmennettäisiin lain tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten.

Lisäksi maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 3 §:ää ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos siten, että säännöksessä olevat viittaukset olisivat ajan tasalla ja vastaisivat voimassa olevaa yleislainsäädäntöä.

Esityksen valmistelussa selvitettiin mahdollisuutta laajentaa tilastolain 14 §:n 2 momentissa säädettyä kuntien ja kuntayhtymien talous-, henkilöstö- ja toiminnan voimavaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta siten, että säännös koskisi myös Suomen evankelisluterilaista ja ortodoksisista kirkkoa. Asiasta kuultiin esityksen valmistelun yhteydessä kirkkokuntia, jotka suhtautuivat ehdotukseen varauksellisesti. Näistä seikoista johtuen ja koska nykyinen sopimukseen perustuva tietojen toimittaminen on toiminut riittävän hyvin ja yhteistyö Tilastokeskuksen sekä edellä mainittujen kirkkokuntien välillä on ollut joustavaa ja ongelmatonta, ei tiedonantovelvollisuuden laajentamista ehdotetulla tavalla katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaa tässä vaiheessa tähän esitykseen.

Esityksen valmistelussa tehtyjen selvitysten mukaan valtion tilastotuotantoa koskevaan lainsäädäntöön ei ole ilmennyt muilta osin välttämättömiä muutos- tai uudistustarpeita. Sosiaali- ja terveystieteiden rekisterilainsäädäntöä koskeva tarkistus- ja uudistustyö, joka tulee koskemaan myös hallinnon tilastotoimeja koskevaa sääntelyä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Julkisen hallinnon tietovarantojen taloudellisen hyväksikäytön arvon määrittäminen on erittäin vaikeaa. Julkisen hallinnon tietoa-ineistoihin ja niiden käyttöön liittyvien aktiiviteettien euromääräisen laajuuden ja kasvuvaiikutusten mittaaminen on todettu erittäin haasteelliseksi tehtäväksi ja vaikeasti selvitettyä asiaksi. Tällä hetkellä on olemassa vain vähän kvantitatiivista tutkimustietoa siitä, minkälaisia yhteiskunnallistaloudellisia vaikutuksia julkisen tiedon saatavuudella on. Erään arvion mukaan (Mepsir, 2006; Measuring European Public Sector Information Resources) julkisen sektorin tietoa-ineistojen markkinoiden arvo Euroopassa olisi liki 30 miljardia euroa.

Tilastokeskuksen osalta esityksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu tilastolain 3 §:n tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen tutkimus- ja tilastollisten selvitysten käytön edistämismelvoitteen näkökulmasta, tilastolain 13 a §:n julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen tuottamisen ja ylläpidon näkökulmasta sekä tilastolain 13 § 3 momentin mukaisissa tilanteissa, joissa käyttöoikeus voidaan antaa sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella välillinen tunnistaminen on mahdollista. Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on otettu huomioon sekä kustannuksia lisääviä että niitä vähentäviä muutosvaikutuksia.

Tilastolain 3 §:ään ehdotetulla tieteellisen tutkimuksen edistämismelvoitteella ei olisi välitöntä kustannuksia lisäävää vaikutusta. Tilastotarkoituksiin kerättyjen aineistojen parempi ja laajempi käytettävyyden muun muassa Tilastokeskuksen toiminnassa eräänä keskeisenä strategisena tavoitteena. Tilastoviranomaisten ja tutkijoiden edustajien yhteistyötä tiivistämällä voidaan luontevasti edistää myös tutkimusaineistojen käyttöä nykyistenkin resurssien puitteissa ilman erityistä tarvetta resurssilisäyksiin.

Tilastolain 13 § 3 momenttia koskevan muutosehdotuksen aiheuttamat vaikutukset tilastoviranomaisten kustannuksiin ja tuloihin perustuvat tutkijoille tarjottavien palvelujen lisääntymiseen, aineistojen suunnitteluun, koostamiseen ja ylläpitoon sekä tarvittavien metatietojen ja käyttäjätuen lisäämiseen. Ehdotettu välillisen tunnistamisen salliminen vähentäisi tietojen anonymisoinnista johtuvia

kustannuksia. Toisaalta esitys saattaisi lisätä muun muassa tietojen luovuttamisesta johtuvaa hallinnollista työtä, jos tietopyynnöt lisääntyvät määrällisesti tai laajuudeltaan taikka muuttuvat sisällöllisesti nykyistä monipuolisemmiksi. Myönnettyjen käyttöoikeuksien määrän kasvaminen lisäisi tilastoviranomaisten tuloja.

Koska esityksellä ei muutettaisi tietojen käyttäjiltä perittävien maksujen määräytymisen perusteita, ei ehdotetuilla muutoksilla olisi tässä suhteessa tutkijoiden kannalta välittömiä kustannuksia alentavia vaikutuksia. Aineistojen muokkaamiseen tilastoviranomaisessa käytettävä työaika saattaisi kuitenkin vähentyä erityisesti sen vuoksi, ettei luovutettavia tietoja tarvitsisi enää täysin anonymisoida. Tämän seurauksena tilastoviranomaisten tutkijoilta perimät maksut saattaisivat alentua. Tietopyyntöjen valmistelun hallinnolliset kustannukset käyttäjille voisivat myös edellä mainituista seikoista johtuen vähentyä. Toisaalta tietoja käyttävien tahojen hallinnolliset kustannukset saattaisivat myös lisääntyä johtuen siitä, että tietopyyntöjen käsittelyn perusteeksi saatetaan tarvita nykyistä tarkempia selvityksiä esimerkiksi henkilötietojen suojan sekä liike- tai ammatillisuuden suojan varmistamiseksi.

Tilastokeskus luovuttaa nykyisin vuosittain yli 130 käyttöluvua edellyttävää tutkimusaineistoa. Tilastokeskuksen tulot näistä toimeksiantoista ovat noin 300 000 euroa. Tapauskohteisesti tulot vaihtelevat muutamista sadoista euroista noin 25 000 euroon. Kokonaisuutena tarkasteltuna tutkijapalveluista saatavat tulot eivät vastaa kustannuksia.

Tilastokeskuksessa toimii tutkimuslaboratorio, jossa tutkijat pääsevät käyttämään tietosuojattuja tutkimusaineistoja. Tilastokeskus toteutti vuoden 2009 aikana hankkeen, jossa rakennettiin järjestelmä tutkimusaineistojen etäkäyttöä varten. Tilastokeskuksen tavoitteena on kehittää tutkijapalveluita niin, että tulevaisuudessa kaikki tutkijoiden tarvitsemat käyttöluvalliset tutkimusaineistot voidaan toimittaa yhdestä palvelupisteestä. Vuonna 2010 vakiinnutettiin koekäytössä ollut etäkäyttöjärjestelmä, jonka avulla tutkijat voivat käyttää omalla työasemallaan Tilastokeskuksen palvelimella olevia aineistoja suojatun Internet-yhteyden kautta. Uusi etäkäyt-

töjärjestelmä mahdollistaa tehokkaan ja tietoturvallisen aineistojen jakelun ja käytön valvonnan. Etäkäyttäjien määrä on viime vuosina ollut selvässä kasvussa. Valtiovarainministeriön ja Tilastokeskuksen helmikuussa 2012 hyväksymän strategia-asiakirjan mukaan tutkijapalveluiden kehittäminen on keskuksen strateginen tavoite, jonka mukaisesti tieteellistä tutkimusta edistetään mahdollistamalla aineistojen sujuva käyttö yhteiskuntatutkimuksessa. Tutkijapalveluiden kehittämiseen on varattu vuosille 2012-2013 rahoitusta 200 000 euroa vuotta kohden ja yhteensä 1,6 miljoonaa euroa vuosille 2014-2015.

Tilastokeskus osallistuu myös kansallisen yhteiskuntatutkimuksen infrastruktuurin kehittämiseen opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla tapahtuvan Tutkimuksen tietoaaineistot-hankkeen (TTA-hanke) kautta. Hanke on poikkihallinnollinen ja siinä on laaja edustus ministeriöistä, yliopistoista, tutkimuslaitoksista ja muusta tiedeyhteisöstä. Hankkeessa panostetaan tutkimuksen tietoaaineistojen hyödyntämisen parantamiseen ja kansallisen tietopolitiikan luomiseen sekä tutkimuksen tietoinfrastruktuurin rakentamiseen. Keväällä 2012 TTA-hankkeen ohjausryhmän alaisuuteen liitettiin myös rekisteritutkijan etäkäyttöympäristön kansallinen yhteiskehittäminen. Tavoitteena on saada se osaksi kansallista tutkimuksen e-infrastruktuuria. Tämän johdosta ei ole järkevää kehittää samoja ratkaisuja erikseen ja päällekkäin esimerkiksi tilastolain muutoksen takia tai yksinomaan etäkäyttöpalveluun, vaan voidaan kehittää yleiskäyttöinen tietojen luovutuksen kansallinen kanava poikkihallinnollisena yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Tilastokeskus ja Tieteen tietotekniikan keskus Oy (CSC) ovat alustavasti arvioineet, että kansallisen etäkäyttöympäristön kehittämisvaiheen kustannukset vuosina 2012-2014 olisivat noin 2 miljoonaa euroa ja pysyvän toiminnan ylläpitoon tarvitaisiin noin puolimiljoonaa euroa vuodessa.

Tilastokeskuksen käynnistämä tutkijapalveluiden kehittäminen yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämän TTA-hankkeen kanssa edistävät toteutuessaan merkittävästi tilastolain toimeenpanoa ja laajemminkin kansallisten tietovarantojen saatavuutta ja käyttöä. Yhteistoimintaan pohjautava etäkäyttöympäristön toimintamalli vähen-

tää päällekkäistä työtä, helpottaa ja monipuolistaa rekisteritutkimuksen tekemistä, tarjoaa tutkimuksen tueksi uuden teknisen ratkaisun ja parantaa julkisin varoin kerätyn tiedon saatavuutta ja uudelleenkäyttömahdollisuuksia. Toimintamalli parantaa erityisesti salassa pidettävien aineistojen käytettävyyttä ja yhdistämistä useammilta viranomaisilta.

Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmän kehittämisestä ja tilastolain muuttamisesta aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia on mahdollonta täsmällisesti erottaa toisistaan. Sinänsä etäkäyttöjärjestelmän kehittäminen ja sen käyttöönotto ei ole tämän esityksen välitön seuraus, koska järjestelmän suunnittelua ja kehitystä on tehty itsenäisenä hankkeena jo useita vuosia. Etäkäyttöjärjestelmä edistää kuitenkin myös tässä esityksessä tehtyjen muutosehdotusten täytäntöönpanoa ja sitä on lisäksi järkevä kehittää tulevaisuudessa nyt ehdotettuja uudistuksia tukevasti.

Tilastolain 13 a §:n mukaisten julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen tuottaminen tulee vaatimaan tietosuoja- ja tietoturvamenetelmien kehittämistä ja aineistojen muokkaamista siten, että aineistot on suojattu suoralta ja välilliseltä tunnistamiselta. Julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen päivittäminen ja uudistaminen tulee edellyttämään lisäksi määrävuosittain kehittämis- ja tuottamispäätöksiä. Esimerkiksi yhden laadukkaan julkiseen käyttöön tarkoitetun tiedoston muodostaminen vaatii Tilastokeskuksen arvion mukaan noin yhtä henkilötyövuotta vastaavan työpanoksen. Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n nojalla maksuttomia käyttäjille. Yleiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen tuottamisen edistämiseksi on tärkeä yhteys myös edellä mainitun tutkijapalveluiden kehittämisen kanssa. Vaikka yleiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen tuottaminen etenisi erillisesti, tuottaisi se pitkällä aikavälillä toimivaan tutkijan etäkäyttöjärjestelmään arvokkaita aineistoja.

Lisätäkseen julkisesti saatavilla olevien tilastotietojen käyttöä yhteiskunnassa ja antaaakseen myös yrityssectorille paremmat mahdollisuudet käyttää tilastotietoja uusia palveluja kehittäessään Tilastokeskus on strategiansa mukaisesti avaamassa tiedonkäyttä-

jille avoimia rajapintoja verkossa oleviin yleistietokantoihin ja muihin aineistoihin.

Tilastolain muutosesityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä kustannuksia lisääviä vaikutuksia Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tiken, Tullihallituksen tai Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintaan aineistojen luovuttajana. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen oman tutkimustoiminnan käyttöön toisilta tilastoviranomaisilta saatavan aineiston hankintakustannukset saattaisivat alentua, mutta toisaalta esimerkiksi mahdollisten etäkäyttöpalveluiden hyödyntäminen voisi tuoda kustannuksia, joten kokonaiskustannusten ei voida arvioida muuttuvan merkittävästi.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tilastolain muutosehdotusten välittömät taloudelliset vaikutukset tilastoviranomaisten toimintaan eivät olisi merkittäviä. Vaikutuksia lieventäisi se, että muutoksiin on osittain voitu etukäteen varautua muutosta ennakoivilla toimenpiteillä. Välilliset ja pitemmän ajanjakson kehittämis- ja resurssitarpeet saattavat olla tuntuvia, mutta sekä Tilastokeskuksen että muiden kansallisten toimijoiden jo käynnistämällä kehittämissankkeilla kyettäisiin varmistamaan tilastolain edellyttämä tietovarantojen tietojen saatavuus ja jatkohyödyntäminen.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen tässä esityksessä tehdyt muutosehdotukset voidaan toteuttaa valtiontalouden menokehysten puitteissa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tilastolain 3 §:n mukaan lain tarkoituksena on turvata yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan tilastotiedon tuotanto sekä varmistaa niiden oikeuksien toteutuminen, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat. Tässä esityksessä pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain tarkoituksena olisi edistää myös tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä. Tieteellisen tutkimuksen edistämismääräyksiin sisältyy myös EU:n tilastoasetuksen tavoitteisiin.

Tilastotoimi perustuu eettisille toimintaperiaatteille, joilla pyritään varmistamaan tilastojen laatu sekä tietojen käyttäjien ja antajien luottamus tilastojen laatijoita kohtaan. Tilastosalaisuus on tilastotuotannon perustavaa laatua oleva ja kansainvälisesti vahvistettu tilastoeettinen periaate. Tilastoeettisiin periaatteisiin kuuluu myös tietoisena annettun suostumuksen periaate, jonka mukaan tietojen antamisen tulee perustua tietoiseen ja yksilöityyn suostumukseen silloin, kun tiedot kerätään suoraan tiedonantajilta vapaaehtoisuuteen perustuen. Vapaaehtoisessa tietojen antamisessa tilastojen laatimista varten, jota yksityisiltä henkilöiltä ja kotitalouksilta tapahtuva tiedonkeruu pääasiassa on, on tilastosalaisuudesta huolehtiminen tärkeää luotettavien tietojen saamiseksi tiedonantajilta. Luottamuksen säilyttäminen vaikuttaa myös yritystiedonkeruun edellytyksiin sekä yksityisiä koskevien tietojen ja tilastojen laatuun. Tiedot eri tilastovirastoista maailmalta osoitavat, että erityisesti haastattelu- ja kyselytutkimusten vastausosuudet ovat korkeimmat niissä maissa, joissa luottamus instituutioihin on hyvä. Luottamus tilastoviranomaisiin on Suomessa perinteisesti ollut vahva.

Haastattelu- ja kyselytutkimuksissa vastaajat antavat tietoja hyvin henkilökohtaisista ja myös arkaluonteisista asioistaan. Kyselytutkimuksissa ihmisten vastausalttiuteen on arvioitu vaikuttavan muun muassa tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet, tietojen käyttötarkoitus ja -tapa, luottamus tiedonkerääjään, vastaajan tunnistamattomuus ja muut tietosuojaan sekä liike- ja ammattisalaisuuden suojaan liittyvät seikat. Tiedonkeruun yhteydessä on vastaaja kyettävä vakuuttamaan siitä, että edellä mainitut tekijät toteutuvat tiedonkeruun yhteydessä vastaajan kannalta myönteisellä tavalla. Suomalaisilla tilastoviranomaisilla on tällä hetkellä hyvä maine luotettavana tiedonkerääjänä. Luottamuksen puuttuminen saattaisi johtaa epätodenmukaisiin tai puutteellisiin vastauksiin taikka kieltäytymiseen osallistumasta koko tutkimukseen. Tämä heikentäisi tietojen ja niiden perusteella laadittavien tilastojen laatua. Tämä vaikuttasi myös saattujen vastausten määrään ja lisäisi paineita kasvattaa otoskokoja sekä nostaisi näin tiedonkeruun kustannuksia.

Lakiehdotuksen 13 §:n mukaan tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksia varten keräämiään salassa pidettäviä tietoja tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten siten, että vain suorat tunnistetiedot on poistettu. Käyttöoikeus voidaan siis antaa tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa välillisesti. Voimassa olevan lain mukaan myös välillisen tunnistamisen mahdollistavat tiedot on pitänyt poistaa. Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja ei ole siten aina voitu luovuttaa käytettäväksi riittäväällä tarkkuudella esimerkiksi muiden viranomaisten tekemiin tilastollisiin selvityksiin. Lakiehdotuksen antama mahdollisuus luovuttaa välillisesti tunnistettavia tietoja mahdollistaisi myös viranomaistoiminnassa tietosivallöltään kattavampien ja parempien aineistojen käytön, joiden pohjalta viranomaiset voisivat jatkossa tehdä myös itse tilastollisia selvityksiä muuttuviin tarpeisiinsa. Tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen pohjalta tehtävät tilastolliset selvitykset ovat keskeisiä esimerkiksi koulutuksen ja tutkimuksen suunnittelun ja seurannan näkökulmasta.

Tietosuojavaltuutetun toimiston kannalta ehdotetut muutokset toteutuessaan aiheuttavat työmäärän lisääntymistä, koska henkilötietojen käsittely olisi mahdollista nykyistä useammassa tutkimushankkeessa. Tieteellisen tutkimuksen tarkoituksissa tapahtuva henkilötietojen käsittely voisi yksittäisissä tutkimushankkeissa koskea kymmenien tuhansien henkilöiden henkilötietoja ja tutkimustarkoituksissa muodostuvat henkilörekisterit olisivat suuria. Usein tutkimusrekistereihin sisältyy myös sellaisia tietoja, jotka ovat henkilötietolaisissa tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja. Kun kysymyksessä on suuri määrä tietoja, tutkimusrekistereihin talletettavat tiedot voidaan saada viranomaisten luvalla eikä tutkittavilta pyydetä suostumusta henkilötietojen käsittelyyn. Tällöin henkilötietojen käsittelyn valvontaviranomaisen eli tietosuojavaltuutetun rooli yksityisyyden suojaa koskevan perusoikeuden turvaajana korostuu. Tietosuojavaltuutetun toimistolle olisi odotettavissa lisätyötä viranomaisille, tutkijoille ja tutkittaville annettavan ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Tilastokeskuksen konsultoinnista esimerkiksi silloin, kun

tietoja luovutettaessa haluttaisiin saada tarkempi arvio tutkimushankkeessa toteutettavan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen keskeisimmät muutokset liittyvät tilastoviranomaisten mahdollisuuteen luovuttaa tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja tieteelliseen tutkimukseen. Suomalaiset rekisteriaineistot ovat kansainvälisesti verrattuna korkealaatuisia ja kattavia. Tieteelliseen tutkimukseen voitaisiin esityksen mukaan luovuttaa myös sellaisia tietoaineistoja, joihin sisältyvien tietojen avulla tilastoyksiköt olisivat välillisesti tunnistettavissa, kunhan tietosuojasta ja tietoturvasta olisi muuten huolehdittu riittäväällä tavalla. Esitys on sopusoinnussa EU:n tilastoasetuksen kanssa ja sen tavoitteena on edistää tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksia. Ehdotuksen toteuttamisen jälkeenkin tilastolain säännökset tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen luovuttamisesta ovat tiukempia kuin henkilötietojen käsittelyä koskevat yleislainsäädäntöön sisältyvät säännökset.

Esityksen tavoitteena on edistää tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksia ja saattaa suomalaisen tutkimuksen toimintaedellytykset tältä osin samalle tasolle kuin muissa Pohjoismaissa. Tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttämistä tieteellisessä tutkimuksessa on Suomessa vaikeuttanut voimassa olevan tilastolain 13 §, mikä mahdollistaa vain täysin anonymisoitujen aineistojen luovuttamisen tutkimuskäyttöön. Aineistojen muokkaaminen tunnistamattomaan muotoon on aiheuttanut lisäkustannuksia ja myös joissakin tapauksissa viivästyttänyt tietoaineistojen saamista tutkimuskäyttöön. Käytännössä voimassa oleva tilastolaki on myös vaikeuttanut kattavien esimerkiksi koko väestöä koskevien tietoaineistojen luovuttamisen sekä vaikeuttanut myös pieniä, mutta tutkimuksen kannalta tärkeitä ryhmiä koskevan tieteellisen tutkimuksen tekemistä. Anonymisoitujen otantaan perustuvien aineistojen avulla on ollut vaikea tutkia esimerkiksi erillisiä pieniä alueita tai pieniä, mutta tärkeitä väestöryhmiä koskevia kysymyksiä.

Ehdotetut muutokset edistäisivät suomalaisten tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin yhteistutkimuksiin suomalaisia aineistoja käyttäen. Lisäksi muutosehdotukset voisivat parantaa saatavilla olevien tutkimusaineistojen laatua ja mahdollistaisivat osaltaan korkealaatuisemman tutkimuksen. Samalla helpottuisi useiden yhteiskunnallisesti ajankohtaisten kysymysten analysointi kansainvälisesti korkeatasoisella ja yhteiskunnallisesti merkittävällä tavalla. Aineistojen käytön helpottumisen voi myös odottaa lisäävän suomalaista yhteiskuntaa koskevaa tutkimusta ja mahdollistavan uusia kysymyksiä ja teemoja koskevan tutkimuksen tekemisen. Aineistojen käyttöön saamisen nopeutuminen helpottaisi yhteiskuntapolitiittisten uudistusten vaikutusten arviointia ja mahdollistaisi uudistusten vaikutusten arvioinnin aikaisempaa nopeammin. Suurempi määrä korkealaatuisia yhteiskunnallisiin kysymyksiin vastaavaa tutkimustietoa tarkoittaisi myös sitä, että julkisen sektorin politiikkapäätöksiä olisi mahdollista perustaa aiempaa laadukkaampaan tietoon, jonka pohjalta voitaisiin allokoida resursseja aiempaa paremmin. Koko yhteiskunnan näkökulmasta tilastolakiin ehdotetut muutokset mahdollistaisivat yhteiskunnallisten resurssien nykyistä tehokkaamman käytön ja suuremman tuoton julkisille tutkimusinvestoinneille.

Lakiehdotukseen sisältyvä toinen keskeinen muutos liittyy julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen muodostamiseen. Tiedostot helpottaisivat erityisesti suomalaista yhteiskuntaa koskevien tietojen käyttöä opetuksessa ja palvelisivat myös uusien tutkijoiden koulutusta yhteiskuntatieteellisillä aloilla. Lisäksi ehdotus tukee myös julkisen tiedon hyödyntämisen edistämistä koskevia tavoitteita, joita on kuvattu tämän esityksen kohdassa 2.3. Tilastoaineistojen nykyistä laajempi käyttö opetuksen ja opiskelun yhteydessä lisää tilastojen tunnettuutta ja edistää tilastomenetelmien osaamista sekä kasvattaa kansalaisia vastuullisiksi tiedon käyttäjiksi. Tämä luo yhteistä tietopohjaa yhteiskunnallisista ilmiöistä päättäjille, viranomaisille ja kansalaisille sekä mahdollistaa nykyistä laajempaa keskustelua yhteiskunnassa ja syventää yhteiskunnallista ymmärrystä kaikissa kansalaisryhmissä. Aineistojen avautuessa ja

julkisten tiedostojen käytön lisääntyessä voidaan ryhtyä harmonisoimaan niiden hyödyntämisen prosesseja, jolloin aineistojen käytettävyys edelleen kasvaa menetelmien yhtenäistyessä.

Kunnissa tehdään merkittävä osa yhteiskuntaan vaikuttavista ja sitä koskevista päätöksistä. Päätöksenteon tueksi tarvitaan aikaisempaa laadukkaampaa ja moniulotteisempaa tutkimus- ja tilastotietoa. Ajantasainen, nopeasti saatava, luotettava ja vertailukelpoinen tieto mahdollistaa yleisesti resursien tehokkaamman kohdentamisen. Erityisesti kattava ja luotettava tilastotieto luo tietopohjan kuntien päätöksentekoa varten muun muassa niiden pyrkiessä parantamaan toimintansa vaikuttavuutta niin tasa-arvon kuin tuottavuudenkin osalta.

Kuntien keskimääräinen koko on kasvanut viime vuosina kuntaliitosten myötä. Vuonna 2010 keskimääräinen kuntakoko oli noin 16 000 asukasta, kun se vielä vuonna 2000 oli noin 11 500 asukasta. Kuntauudistuksen myötä kuntien keskimääräinen koko tulee jatkossakin kasvamaan. Kuntatasoinen tieto ei nykyisin enää riitä kunnan toiminnan ja palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Suurissa kaupungeissa tämä tarve laajempaan alueelliseen tietoon on ollut jo pitkään. Kuntakohtaisesti tarvitaan tietojen yhdistämistä ja monen tilastoaineiston kohdistamista tietyille kunnanosa-alueelle esimerkiksi kaupunginosittain tai vanhan liitoskunnan osalta. Päätöksentekoa varten pitää olla riittävästi tietoa palvelu- ja asuinalueiden voimavaroista.

Tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen hyödyntämistä tieteellisessä tutkimuksessa edistävän muutosehdotuksen positiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten toteutumisen laajuus riippuu myös julkisen hallinnon tietoineistojen hinnoittelusta. Julkisten tietoineistojen hinnoittelun periaatteita selvitetään valtiovarainministeriön asettamassa julkisen hallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistämistä valmistelevassa työryhmässä (VM125:02/2007).

5 Asia valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Valtiovarainministeriö asetti 30.8.2010 työryhmän selvittämään tilastolain ja muun valtion tilastojen tuotantoa ja käyttöä koskevan lainsäädännön muutostarpeita. Työryhmän tuli valmistella tarvittavat uudistusehdotukset lainsäädäntöön. Työryhmässä olivat edustettuina valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tilastokeskus, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Tullihallitus, Suomen Kuntaliitto, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Pellervon taloudellinen tutkimuskeskus, Helsingin yliopisto ja Elinkeinoelämän keskusliitto.

Työryhmässä on ollut kuultavana valtiovarainministeriön, oikeusministeriön, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n, Kansalliskirjaston, Helsingin yliopiston, Helsingin kaupungin tietokeskuksen, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ja Tilastokeskuksen erityisasiantuntijoita. Työryhmä on lisäksi pyytänyt Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitukselta, Suomen ortodoksiselta kirkollishallitukselta ja Kirkon työmarkkinailoitokselta lausunnon eräistä työryhmässä käsitellyistä tiedonantovelvollisuuksista koskevista laajennusehdotuksista.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä valmisteli luonnoksen hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laeiksi tilastolain ja maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta ja luovutti sen tammikuussa 2012 valtiovarainministeriölle. Valtiovarainministeriö lähetti maaliskuussa 2012 esitysluonnoksen lausuntokierrokselle. Lausuntokierroksen jälkeen esityksen jatkovalmistelu on tapahtunut virkatyönä valtiovarainministeriössä.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on käsitellyt esityksen kokouksessaan 20 päivänä kesäkuuta 2012. Ministerityöryhmä puolsi esityksen viemistä valtioneuvoston käsiteltäväksi.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausunnonantajat

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunnot Valtioneuvoston kanslialta, sisäasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriön budjetti- ja verosastoilta, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Eläketurvakeskukselta, Finanssivalvonnalta, Ilmatieteen laitokselta, Kansaneläkelaitokselta, Liikennevirastolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta, Maanmittauslaitokselta, Metsäntutkimuslaitokselta, Oikeusrekisterikeskukselta, Opetushallitukselta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Suomen Akatemialta, Suomen Pankilta, Suomen syöpärekisteriltä, Suomen ympäristökeskukselta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Tilastokeskukselta, Tullihallitukselta, Työterveyslaitokselta, Verohallinnolta, Väestörekisterikeskukselta, Tekes – teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuskeskukselta, Tieteen tietotekniikan keskukselta, Rekisteritutkimuksen tukikeskukselta, Elinkeinoelämän tutkimuslaitokselta, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselta, Palkansaajien tutkimuslaitokselta, Pellervon taloudelliselta tutkimuskeskukselta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta, Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta, Helsingin taloustieteelliseltä tutkimuskeskukselta, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalta, Tutkimuseettiseltä neuvottelukunnalta, Suomen kuntaliitolta, Helsingin kaupungilta, Aalto-yliopistolta, Helsingin yliopistolta, Itä-Suomen yliopistolta, Jyväskylän yliopistolta, Lapin yliopistolta, Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta, Oulun yliopistolta, Tampereen teknilliseltä yliopistolta, Tampereen yliopistolta, Turun yliopistolta, Vaasan yliopistolta sekä Elinkeinoelämän keskusliitolta.

Lausunnon antoivat sisäasiainministeriön poliisiosasto ja rajavartio-osasto, valtiovarainministeriön budjettiosasto, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Valtiontalouden tarkastusvirasto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Verohallinto, Opetushallitus, Oikeusrekisterikeskus, Suomen syöpärekisteri, Tilastokes-

kus, Tullihallitus, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Liikenteen turvallisuusvirasto, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos, Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Suomen ympäristökeskus, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Suomen Pankki, Työterveyslaitos, Suomen Akatemia, Helsingin kaupunki, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Pellervon taloustutkimus, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Helsingin taloustieteellinen tutkimuskeskus, Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Lapin yliopisto sekä Elinkeinoelämän keskusliitto. Sisäasiainministeriö, Finanssivalvonta, Suomen kuntaliitto, Oulun yliopisto ja Turun yliopisto ilmoittivat, ettei heillä ole lausuttavaa tai huomauttamista ehdotuksesta.

Lausuntojen keskeisin sisältö

Lausunnonantajat pitivät ehdotusta yleisellä tasolla perusteltuna ja puolsivat esityksen antamista. Tilastolakiin ehdotettujen muutosten katsottiin edistävän uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamista ja parantavan erityisesti tieteellisen tutkimuksen toimintaedellytyksiä. Tilastolain muutosehdotuksia koskeva keskeisin lausuntopalaute koski pääasiassa ehdotettujen säännösten tai niiden yksityiskohtaisten perustelujen sisältöä. Lisäksi eräät lausunnonantajat tekivät eräitä sääntelyn sisältöä koskevia lisäys- ja kehittämisehdotuksia.

Tietosuojavaltuutetun toimisto totesi, että kokonaisuudessaan arvioituna lausunnon kohteena olevassa esityksessä on huomioitu hyvin perustuslain ja Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön vaikutukset ja vaatimukset henkilötietojen käsittelyyn sekä sitä koskevaan sääntelyyn. Ehdotus tilastolain ja maaseutuelinkeinoilastosta annetun lain muuttamisesta täyttää toimiston näkemyksen mukaan myös henkilötietojen käsittelyn asianmukaisuuden sekä tarpeellisuuden vaatimukset.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto ja rajavartio-osasto, maa- ja metsätalousministeriö, Tilastokeskus, Tullihallitus, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, Oikeus-

rekisterikeskus, Metsäntutkimuslaitos, Aalto yliopisto ja Elinkeinoelämän keskusliitto katsoivat, että tilastoviranomaisilla tulisi lakiehdotuksen 13 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa olla oikeus harkita missä laajuudessa ja millä tarkkuudella yksikkötason tutkimusaineisto on perustellusti tarpeen, ja missä määrin on välttämätöntä ja mahdollista antaa käyttöoikeus sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa välillisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Suomen ympäristökeskus, Kansaneläkelaitos, Työterveyslaitos, Suomen Akatemia, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Pellervon taloustutkimus, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus sekä Helsingin taloustieteellinen tutkimuskeskus katsoivat, ettei tilastoviranomaisella tulisi olla kokonaisuutena tutkimuksen tietotarpeiden määrittelyssä, koska tämä olisi ristiriidassa esityksen tavoitteiden kanssa ja sillä rajoitettaisiin tieteellisen tutkimuksen vapautta. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus sekä Helsingin taloustieteellinen tutkimuskeskus ehdottivat lisäksi, että tunnistetietojen luovuttamisen osalta tilastolain 13 § tulisi yhdenmukaistaa henkilötietolain kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Kansaneläkelaitos ja Työterveyslaitos katsoivat, että tilastoviranomaisten tulisi voida luovuttaa yksikkötason tietoja tunnistetietoineen toiselle tilastoviranomaiselle myös tutkimusaineistojen kokoamista ja yhdistämistä varten. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja Valtiontalouden tarkastusvirasto katsoivat, että tilastotarkoituksia varten kerätyt tiedot tulisi olla mahdollisuus käyttää myös hallinnolliseen ohjaukseen, seurantaan ja valvontaan. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Riistan- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus ehdottivat, että tilastoviranomaiselle tulisi antaa mahdollisuus luovuttaa tilastoja laativille muille viranomaisille tunnistetietoineen ne tiedot ja aineistot, joita ne tarvitsevat lakisääteisessä tilastotuotannossaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Helsingin taloustieteellinen tutkimuskeskus katsoivat, että tilastoviranomaisella tulisi olla velvollisuus, eikä vain mahdollisuus, lakiehdotuksen

13 a §:ssä mainittujen julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen muodostamiseen. Tilastokeskus ja Verohallinto kiinnittivät lausunnoissaan huomiota julkiseen käyttöön tarkoitettuihin tiedostoihin sisältyvien tietojen suojauksen merkitykseen. Useat lausunnonantajat pitivät julkiseen käyttöön tarkoitettujen tiedostojen muodostamismahdollisuutta tärkeänä.

Lausunnonantajat pitivät yleisesti tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen salassapitoa sekä henkilötietojen ja liike- ja ammattisalaisuuden suojan varmistamista tärkeänä lähtökohtana. Useat lausunnonantajat korostivat kuitenkin, ettei heidän kokemustensa mukaan ole ollut ongelmia luovutettaessa esimerkiksi arkaluonteisia tietoja tunnistetietoineen tieteellistä tutkimusta varten tilastolain piiriin kuulumattomista rekistereistä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain, henkilötietolain tai erityislakien perusteella.

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoi, että ehdotetun sääntelyn taannehtivuus suostumuksella kerättyjen henkilötietojen osalta jäi ehdotuksessa epäselväksi ja tulisi perustellusti arvioida, voiko tilastoviranomainen luovuttaa suostumuksen nojalla keräämiinsä tietoihin parempaa oikeutta, kuin sillä itsellään on. Sisäasiainministeriön poliisiosasto, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Tilastokeskus, Tullihallitus, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, Opetushallitus, Oikeusrekisterikeskus, Metsäntutkimuslaitos, Helsingin kaupunki, Aalto yliopisto ja Elinkeinoelämän keskusliitto katsoivat, että lailla ei tulisi olla taannehtivaa vaikutusta sellaisiin tietoihin, joiden käyttötarkoitus niitä kerätessä ei ole ollut tieteellinen tutkimus. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen ympäristökeskus, Työterveyslaitos, Pellervon taloustutkimus ja Suomen Akatemia eivät kannattaneet lain taannehtivan soveltamisen rajoittamista, koska se estäisi uudistuksen tavoitteiden toteuttamisen. Yleisesti lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että laissa säädettäisiin selkeästi, onko lain taannehtiva soveltaminen mahdollista, ja jos on niin, missä olosuhteissa ja millä edellytyksillä tämä olisi mahdollista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että Tutkimuksen tietoaineistot-hanke (TTA-

hanke) olisi ehdotettuja muutoksia täytäntöön pantaessa luonteva foorumi suunnittelemaan tarvittavia ohjausrakenteita ja muita toimenpiteitä tutkimuksen näkökulman huomioon ottamiseksi. Tilastokeskus katsoi, että tilastoviranomaisten tiedonkeruuvaltuuksia tulisi laajentaa siten, että voitaisiin nykyistä joustavammin saada tilastotuotannon käyttöön uusia tietoaaineistoja. Verohallinto ehdotti, että tilastolaissa säädettäisiin myös tilastokeskuksen tiedonsaantioikeudesta pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004) tarkoitettuihin tietoihin. Valtiontalouden tarkastusvirasto ja Tilastokeskus katsoivat, että valmistelussa tulisi ottaa huomioon vireillä oleva EU:n tilastoasetuksen uudistamistyö, jonka tarkoituksena on parantaa tilastojen luotettavuutta sekä tilastoviranomaisten ammatillisen riippumattomuuden turvaamista.

Lausuntojen huomioon ottaminen

Kaikkia annetuissa lausunnoissa tehtyjä muutosehdotuksia ei esityksen jatkovalmistelussa tehtyjen oikeudellisten arviointien perusteella katsottu mahdolliseksi toteuttaa EU:n tilastoasetuksessa asetettujen kansallista sääntelyä rajoittavien reunaehtojen vuoksi. Tämä koski muun muassa tilastotarkoituksia varten kerättyjen yksikkötason tietojen ehdotettua laajempaa luovuttamista ja muuta käyttöä hallinnollisia tai muita tarkoituksia varten. Eräitä konkreettisia muutosehdotuksia jätettiin huomioon ottamatta myös siksi, ettei niiden toteuttamisen arvioitu olevan tässä yhteydessä oikeudellisesti eikä toiminnallisesti

tai taloudellisesti järkevää tai tarkoituksenmukaista ottaen huomioon uudistukselle asetetut tavoitteet.

Annettujen lausuntojen perusteella täsmennettiin muun muassa tilastolain 10 a, 13 ja 18 §:iin sisältyvien säännösehdoitusten yksityiskohtaisia perusteluita. Lausuntojen ja esityksen jatkovalmistelussa tehtyjen muiden selvitysten perustella ei kuitenkaan katsottu olevan oikeudellisia esteitä säätää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen luovutuksesta ja käyttöoikeuden antamisesta niihin tilastolain 13 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa ehdotetulla tavalla. Lausuntopäätöksen perusteella sekä ottaen huomioon informaatio-oikeudellisessa sääntelyssä noudatettavat periaatteet ja myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 37 §:n 5 momentin säännökset lisättiin tilastolakiehdotuksen voimaantulosäännökseen lain taannehtivaa soveltamista koskeva säännös. Tilastolain 14 §:n 3 momenttiin lisättiin tiedonantovelvollisiksi tahoiksi Työttömyysvakuutusrahasto ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto sekä 15 §:ään säännös Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeudesta pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuihin tietoihin. Lakiehdotukseen tehtiin lisäksi eräitä säädösteknisiä täsmennyksiä.

Tämä hallituksen esitys on laadittu edellä (kohta 5.1) mainitun työryhmän valmisteleman ehdotuksen, ehdotuksesta saatujen lausuntojen, tehtyjen selvitysten ja esityksen jatkovalmistelussa esille tulleiden kehittämis- ja uudistamistarpeiden pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Tilastolaki

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nyt oleva viittaus Euroopan yhteisön tilastoista annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 322/97 korvattaisiin viittauksella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 223/2009 Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/87 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta. Asetus tuli voimaan vuonna 2009. Lisäksi säännöksen tehtäisiin edellä mainitusta viittauksesta johtuva sen sanamuotoa täsmentävä tekninen korjaus. Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

2 §. *Valtion tilastotoimi ja tilastoja laativat viranomaiset.* Pykälän 2 momentin 1 kohdassa tilastoviranomaisena mainitaan muun muassa Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetulla lailla (668/2008), joka tuli voimaan vuoden 2009 alussa, kumottiin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annettu laki (1073/1992). Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan laitoksen tehtävänä on toimia tilastolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Tämän johdosta säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen sijaan tilastoviranomaisena mainittaisiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Säännös pysyisi sisällöltään muuten muuttumattomana.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin tilastoviranomaisen ammatillisesta riippumattomuudesta. Sääntelytarve perustuu EU:n tilastoasetukseen. Ammatillisen riippumattomuuden

laajuudesta ja sisällöstä säädetään EU:n tilastoasetuksen 1 artiklassa ja 2 artiklan 1 a) kohdassa. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan ammatillisella riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että tilastoja on kehitettävä, tuotettava ja jaettava riippumattomasti ja vapaana kaikesta poliittisten ryhmien tai eturyhmien tai yhteisön tai kansallisten viranomaisten painostuksesta tämän kuitenkaan rajoittamatta institutionaalisia järjestelyjä. Asetuksen johdanto-osan 20 kohdan mukaan Euroopan tilastoja kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi kunkin jäsenvaltion kansallisten tilastoviranomaisten on oltava ammatillisesti riippumattomia. Tilastoviranomaisen ammatillista riippumattomuutta on korostettu myös komission tiedonannossa Euroopan parlamentille ja neuvostolle KOM(2011) 211, joka koskee eurooppalaisten tilastojen laadunhallinnan tehostamista erityisesti finanssipolitiikan, makrotalouspolitiikan ja rakenneuudistusten valvonnassa. Edellä tarkoitettu 2 artikla sisältää myös yleisten tilastoperiaatteiden määritelmät.

Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan tilastoviranomaiset ja tilastoja laativat muut viranomaiset olisivat ammatillisesti riippumattomia hoitaessaan tilastojen kehittämiseen, tuottamiseen ja jakeluun välittömästi liittyviä tehtäviä. Näiden viranomaisten olisi toimittava puolueettomasti, objektiivisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti sekä huolehdittava tilastosalaisuuden suojaamisesta. Puolueettomuudella tarkoitettaisiin sitä, että tilastoja on kehitettävä, tuotettava ja jaettava neutraalilla tavalla ja että kaikkia käyttäjiä on kohdeltava yhdenvertaisesti. Objektii-visuudella tarkoitetaan sitä, että tilastoja on kehitettävä, tuotettava ja jaettava systemaattisella, luotettavalla ja tasapuolisella tavalla. Luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tilastojen on mitattava mahdollisimman totuudenmukaisesti, tarkasti ja johdonmukaisesti sitä todellisuutta, jota ne on suunniteltu edustamaan ja mikä edellyttää tieteellisten perusteiden käyttämistä lähteiden, menetelmien ja menettelyjen valinnassa. Kustannustehokkuudella tarkoitetaan sitä, että tilastotuotannon kustannusten on oltava suhteessa tavoii-

teltujen tulosten ja hyötyjen merkitykseen, voimavaroja on käytettävä optimaalisesti, vastaajille aiheutuva rasite on minimoitava sekä tiedonhankinnassa käytetään ensisijassa olemassa olevia tietolähteitä. Tilastosalaisuudella tarkoitetaan sitä, että suoraan tilastotarkoituksiin tai välillisesti hallinnollisista tai muista lähteistä saatuja yksittäisiin tilastoyksiköihin liittyviä salassa pidettäviä tietoja suojataan sekä estetään tietojen käyttö muihin tarkoituksiin ja tietojen laitton paljastaminen. Edellä mainitut määritelmät sisältyvät EU:n tilastoasetuksen 2 artiklan 1 b-f kohtiin.

3 §. Lain tarkoitus. EU:n tilastoasetuksen 23 artikla sisältää erillissäännöksen käyttöoikeudesta salassa pidettäviin tietoihin tieteellisiä tarkoituksia varten. Lisäksi tilastoasetuksen johdanto-osan 26 kohta sisältää tieteellisen tutkimuksen kehittämisen edistämismääräyksen, jonka mukaan tiedeyhteisön olisi saatava laajemmat käyttöoikeudet Euroopan tilastojen kehittämisessä, tuottamisessa ja jakelussa käytettäviin salassa pidettäviin tietoihin analyysijä varten tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi Euroopassa. Sen vuoksi olisi edellä mainitun kohdan mukaan parannettava tutkijoiden käyttöoikeutta salassa pidettäviin tietoihin tieteellisiä tarkoituksia varten vaarantamatta kuitenkaan salassa pidettävien tilastotietojen edellyttämää korkeaa suojan tasoa. Edellä mainittujen seikkojen johdosta pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä lain nykyisten tarkoitusten lisäksi nimenomaisesti todettaisiin edellä tarkoitettu tieteellisen tutkimuksen edistämistavoite.

Ehdotetun säännöksen mukaan lain tarkoituksena olisi edistää myös tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä. Säännös pysyisi sisällöltään muuten muuttumattomana. Tilastoja varten kerättyjen tietojen käytöstä tieteellisessä tutkimuksessa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä säädettäisiin tarkemmin lain 13 ja 19 §:ssä.

9 §. Tiedottamisvelvollisuus tietoja kerätessä. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan tilastoja laativan viranomaisen on tietoja kerätessä kirjallisesti selostettava tiedonantajille tietyt säännöksessä tarkemmin määritellyt asiat. Koska tiedottaminen on nykyisin teknisesti mahdollista ja tarkoituk-

senmukaista toteuttaa myös muussa kuin perinteisessä kirjallisessa muodossa, ehdotetaan säännöstä selkeyden vuoksi täsmennettäväksi siten, että kirjallisen muodon lisäksi tiedottamisvelvollisuus olisi mahdollista täyttää muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Tällainen tapa voisi olla esimerkiksi sähköisten tiedottamiskanavien käyttö. Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

10 §. Tietojen käsittelyssä noudatettavat periaatteet. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja yhdistettäessä, säilytettäessä, hävitettäessä ja muutoin käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityisyys tai liike- tai ammattisalaisuus vaarannu. Säännöksessä käytetyn termin ”yksityisyys” sisältöä ei ole kuitenkaan lainsäädännössä yksiselitteisesti määritelty. Perustuslain 10 §:ssä käytetään käsitteitä yksityiselämän ja henkilötietojen suoja, joilla on vakiintunut oikeudellinen sisältö. Tämän johdosta säännöksen sanamuotoa muutettaisiin niin, että siinä nyt käytetty termi yksityisyys korvattaisiin nykyistä täsmällisemmällä käsitteellä ”yksityiselämän ja henkilötietojen suoja”. Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa säännöksen aineellisoikeudellista sisältöä tai soveltamisalaa.

10 a §. Tietojen säilytysaika. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 a §, jossa säädettäisiin tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen säilytysajasta. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön (PeVL 14/2002) mukaan henkilötietojen suojan kannalta eräs tärkeä sääntelykohde on muun muassa tietojen säilytysaika henkilörekistereissä. Valiokunta on lisäksi korostanut, että tällaisen seikan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Koska tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käsittelyssä on hyvin usein kysymys myös henkilötietojen käsittelystä, on sääntelyä perusteltua tämentää tältä osin.

Ehdotetun säännöksen mukaan tilastoviranomainen ja tilastoja laativa muu viranomainen saisi säilyttää tilastotarkoituksiin keräämänsä tiedot niin kauan kuin se olisi tilastolain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä, jollei tietojen säilyttämisestä säädettäisi toisin edellä tarkoitettua viran-

omaista koskevassa muussa laissa. Tämän jälkeen tiedot olisi hävitettävä yhden vuoden kuluessa, jollei Arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määräisi tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen säilyttämisen välttämättömyyden arvioinnissa olisi otettava huomioon, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään. Tilastolain tarkoituksesta säädetään lain 3 §:ssä.

Ennen kuin tilastoviranomainen tai tilastoja laativa muu viranomainen hävittäisi tilastojen laatimisessa kerättyjä tietoja, olisi siitä syytä ilmoittaa arkistolaitokselle, jotta laitos voisi määrittää kantansa tietojen säilytysarvoon ja määrätä tiedot tarvittaessa pysyvästi säilytettäväksi. Tilastoviranomaisten tai tilastoja laativan muun viranomaisen olisi lisäksi tilastolain 6 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa huolehdittava, ettei neuvottelujen lopputuloksella rajoitettaisi arkistolaitoksen mahdollisuutta määrätä tietoaineistojen pysyvästä säilytyksestä. Tietojen säilytystarvetta arvioitaessa olisi tarvittaessa varattava myös tiedeyhteisön edustajille mahdollisuus ilmoittaa näkemysnsä asiasta.

12 §. Tietojen salassapito ja julkisuus. Voimassa oleva tilastolaki ei sisällä nimenomaista säännöstä tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Tilanne on koettu epäselväksi erityisesti sellaisten tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja käsittelevien henkilöiden osalta, jotka eivät ole julkisoikeudellisessa virkasuhteessa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 § sisältää asiaa koskevan yleissäännöksen, jonka mukaan vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii viranomaisessa taikka viranomaisen toimeksiannosta tai toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain perusteella annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen perusteella annettusta luvasta muuta johdu. Edellä mainittujen seikkojen johdosta sekä sääntelyn selkeyden ja informatiivisuuden lisäämiseksi pykälän 1 momentin ensimmäiseen lauseeseen ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuun vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon. Tilastosalai-

suuden rikkomisen seuraamuksista säädetään lain 24 §:ssä.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin toinen lause sisältää tilastosalaisuutta koskevan poikkeussäännöksen, joka koskee viranomaisten toimintaa kuvaavia tilastotarkoituksiin kerättyjä tietoja. Säännöksen soveltamisalan laajuudesta ja sen suhteesta julkisuusperiaatteeseen on käytännössä ilmennyt tulkinnallista epäselvyyttä. Viranomaisia koskevien julkisten tietojen yhdenmukaisen käsittelyn vuoksi, mutta myös toiminnallisista ja taloudellisista syistä olisi perusteltua, että julkisia viranomaisia kuvaavia tietoja olisi tilastosalaisuuden estämättä mahdollista saada myös tilastoviranomaisilta edellyttäen, ettei niitä koske viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa mainittu muu salassapitoperuste kuin tilastosalaisuus. Tämän johdosta säännöksen sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi niin, että siitä nykyistä selkeämmin ja täsmällisemmin ilmenisi tilastosalaisuuden suhde perustuslain 12 §:n 2 momentissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun yleiseen julkisuusperiaatteeseen. Säännöksen sanamuodon selkeyttämisen nimenomaisena tavoitteena on tukea ja edistää viranomaisten toimintaa koskevan yleisen julkisuusperiaatteen toteutumisen myös tilastotarkoituksia varten kerättyjen julkista viranomaista kuvaavien tietojen osalta. Säännös on tarkoitettu tulkittavaksi julkisuusperiaatteen toteutusta tukevasti.

13 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi ensinnäkin sellaiset muutokset, joilla tilastolain tietojen luovuttamista koskevat säännökset yhdenmukaistettaisiin EU:n tilastoasetuksen asianomaisten säännösten kanssa. Toiseksi pykälään tehtäisiin eräitä muita sääntelyä täsmäntäviä aineellisoikeudellisia muutoksia sekä eräitä rakenteellisia ja teknisiä täsmennyksiä. Tämän johdosta pykälä ehdotetaan selkeyden vuoksi muutettavaksi kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momenttiin ei kuitenkaan ehdoteta tehtäväksi mitään asiallisia muutoksia, vaan se säilyisi sisällöltään voimassa olevan säännöksen mukaisena. Ehdotetut muutokset tukisivat osaltaan pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa asetettuja julkisen tiedon hyväksikäytön edistämistä

koskevia tavoitteita. Lain voimaantulosäännöksen 3 momenttiin sisältyy ennen lain voimaantuloa kerättyjen tietojen käsittelyä koskeva erityissäännös.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset niistä käyttötarkoituksista, joihin tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja olisi mahdollista luovuttaa. Säännöksellä toteutettaisiin EU-tilastoasetuksen 21 ja 23 artikloiden sisältö kansallisen lainsäädännön tasolla. Jos kysymys olisi henkilötietojen käsittelystä, tulisi tietojen käsittelyyn olla myös laissa säädetty henkilötietojen käsittelyn peruste.

Momentin 1 kohdan mukaan tilastoviranomainen voisi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten. Säännöksessä tarkoitettuna tieteellisen tutkimuksen olisi täyttävä tiedeyhteisöjen yleisesti hyväksymät tieteellisen tutkimuksen kriteerit. Säännöstä sovellettaessa tulisi ottaa huomioon perustuslain 16 §:n 3 momentissa turvattu tieteen vapauden periaate. Yhteiskuntaoloja koskevan rajauksen tarkoituksena olisi painottaa säännöksen nykyisen vakiintuneen tulkintakäytännön jatkuminen siten, ettei tietoja voisi luovuttaa yksinomaan kaupallisia tarkoituksia palvelevia tilastollisia selvityksiä varten.

Momentin 2 kohdan mukaan tilastoviranomainen voisi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten. Tilastoviranomaisen määritelmä sisältyy lain 2 §:ään.

Momentin 3 kohdan mukaan tilastoviranomainen voisi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja muulle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaiselle (ESS-viranomainen) sen vastuulla olevan Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.

Momentin 4 kohdan mukaan tilastoviranomainen voisi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja Suomen Pankille sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten. Kohdassa tarkoitettaisiin sellaista tilastotietojen vaihtoa ja luovuttamista, joka on määritelty Euroopan keskuspankin

valtuuksista kerätä tilastotietoja annetun neuvoston asetuksen (EY n:o 951/2009) 1 artiklan 1 a ja 8 a kohdissa.

Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin ja rajattaisiin pykälän 2 momentissa tarkoitettua luovutustoimivaltaa EU:n tilastoasetuksen edellä mainituissa lainkohdissa säädetyllä tavalla. Säännöksessä ei otettaisi kantaa tietojen luovuttamisen tai käyttöoikeuden tekniiseen toteuttamistapaan, vaan niiden osalta noudatettaisiin lain 13 b §:n säännöksiä. Pykälän 3 momentin mukaan tilastoviranomainen ei saisi luovuttaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sellaisia tietoja, joiden perusteella tilastoyksikkö voitaisiin tunnistaa suoraan. Tilastoviranomainen voisi kuitenkin edellä tarkoitetuissa tilanteissa antaa käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voitaisiin tunnistaa välillisesti. Säännöksen mukaan välttämättömät tunnistetiedot voitaisiin kuitenkin luovuttaa 2 momentin 2-4 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 3 momentin toisen lauseen mukaan tilastoviranomainen voisi antaa käyttöoikeuden välillisesti tunnistettaviin tietoihin. Käyttöoikeuden suhdetta tietojen luovuttamiseen ei ole määritelty EU:n tilastoasetuksessa, vaikka asetuksessa (artiklat 21 ja 23) käytetäänkin molempia termejä. Oikeudellisesti käyttöoikeuden voidaan kuitenkin tulkita antavan tietojen luovuttamista rajoitetun mahdollisuuden käsitellä tietoja. Tämän vuoksi käyttöoikeuden myöntämistä koskevassa päätöksessä tulisi yksilöidysti määritellä käyttöoikeuden haltija, käyttöoikeuden kohteena olevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus. Päätöksessä käyttöoikeus tulisi antaa vain määräjäksi ja siinä tulisi myös asettaa tarvittavat tietojen käyttöä ja suojausta koskevat vaatimukset ja ehdot. Jos kysymys olisi välillisesti tunnistettavien henkilötietojen käsittelystä, tulisi päätöksessä ottaa huomioon myös henkilötietolaissa säädetyt henkilötietojen käsittelyn yleiset periaatteet. Käyttöoikeuden haltijasta tulisi käsiteltävien tietojen osalta rekisterinpitäjä, joka vastaisi henkilötietojen käsittelyä koskevien yleis- ja erityislainsäädännössä asetettujen velvoitteiden täyttämistä. Tietojen käyttöä ja suojausta koskeva seuranta- ja valvontavastuu tulisi kuitenkin säilyttää myös tilastoviranomaisel-

la. Tietojen suora kopiointi olisi sallittua vain tilastoviranomaisen luvalla. Käyttöoikeuden haltijan tulisi esimerkiksi palauttaa fyysisesti käytettäväksi annetut tiedot tilastoviranomaiselle käyttötarpeen lakattua tai hävittää ne tilastoviranomaisen määräämällä turvallisella tavalla. Tietojen käyttö digitaalisessa muodossa tulisi aina perustua henkilökohtaisesti myönnettyyn käyttöoikeuteen, joka tulisi suojata käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai muulla vastaavalla tietoturvalisellä tavalla. Tietoverkkojen avulla tapahtuvan tietojenvälityksen olisi täytettävä tietojen suojaustason edellyttämät tietoturvalisuuksivaatimukset. Säännöstä sovellettaessa olisi henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten lisäksi otettava huomioon myös liike- ja ammattisalaisuuden suojaamista koskevat vaatimukset. Säännös ei aseta tilastoviranomaiselle ehdotonta luovuttamisvelvoitetta, mutta sen antama harkintavalta olisi laillisuusharkintaa.

Lähtökohtaisesti tilastoyksiköllä tarkoitettaisiin säännöksessä tilastotarkastelun perusyksikköä, eli luonnollista henkilöä, kotitaloutta, talouden toimijaa ja muita yrityksiä, joihin tiedot viittaavat. Määritelmä sisältyy EU:n tilastoasetuksen 3 artiklan 6 kohtaan. Suomen tilastotoimessa tilastoyksikön määritelmään on vakiintuneesti sisällytetty myös tapahtuma, kuten esim. rikos tai liikenneonnettomuus. Säännöstä sovellettaessa olisikin otettava huomioon, että tilastoyksikkö on jossain määrin muuttuva käsite, eikä sitä ole siksi mahdollista tai toiminnallisesti tarkoituksenmukaistakaan pyrkiä tyhjentävästi määrittelemään laintasolla. Suoralla tunnistamisella tarkoitettaisiin tilastoyksikön tunnistamista sen nimen tai osoitteen tai julkisesti saatavilla olevan tunnistusnumeron perusteella. Välillisellä tunnistamisella tarkoitettaisiin tilastoyksikön tunnistamista millä tahansa muulla keinolla kuin suoralla tunnistamisella. Nämä tunnistamiskeinoja koskevat määritelmät sisältyvät EU:n tilastoasetuksen 3 artiklan 9 ja 10 kohtiin. Artiklan edellä mainittujen kohtien aineellista sisältöä määriteltäessä on säännösten sanamuodoista mahdollista tehdä se johtopäätös, että artiklan 9 kohdan on ilmeisesti tarkoitettu sisältävän tyhjentävän luettelon suoran tunnistamisen mahdollistavista keinoista. Näin ollen ”millä tahansa muulla keinolla”, kuten asia ilmais-

taan artiklan 10 kohdassa, tapahtuva tunnistaminen olisi tulkittavissa välilliseksi tunnistamiseksi. Tämän johdosta, ja vaikka Euroopan tilastojärjestelmässä (ESS tilasto-ohjelma) ei tällä hetkellä käsitellä koordinaattitietoja, olisivat esimerkiksi henkilön asuinpaikan tai yrityksen toimipaikan koordinaattitieto sekä henkilön ammatti- tai koulutustieto tai yrityksen toimialatieto tulkittavissa välillisen tunnistamisen keinoiksi. Tarkkaa koordinaattitietoa voidaan kuitenkin perustellusti pitää osoitteeseen verrattavana suorana tunnisteena ainakin silloin, kun tilastoyksikkö voidaan yksilöidä yksinomaan sen avulla. Sen sijaan tarkkakin koordinaattitieto, joka koskee useampaa tilastoyksikköä samanaikaisesti esimerkiksi karttapohjalla esitettyinä, olisi lähtökohtaisesti tulkittavissa vain välillisen tunnistamisen mahdollistavaksi tiedoksi. Koska säännöksen ensisijaisena tavoitteena olisi mahdollistaa tilastoyksikköä koskevien välillisten tunnistamistietojen nykyistä laajempi käsittely tieteellisessä tutkimuksessa, olisi säännöstä tulkittava tätä tarkoitusta edistävasti ja tilastoviranomaisen olisi tämän johdosta perusteltava mahdollinen kielteinen päätöksensä hyvin tarkasti ja ottaen myös huomioon sen, ettei säännöksen soveltamisessa olisi kysymys tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Tätä tulkintalinjaa puoltaa myös lain tarkoitusta määrittelevään 3 §:ään ehdotettu lisäys, joka koskee tieteellisen tutkimuksen edistämistä, sekä perustuslain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu tieteen vapauden turvaaminen. Huomion arvoista tässä yhteydessä on myös se seikka, että luovutuksensaajaa tai käyttöoikeuden haltijaa koskisi 12 §:n mukaan yhtä laaja salassapitovelvollisuus kuin tilastoviranomaista.

Tietoja luovutettaessa olisi henkilötietojen sekä liike- ja ammattisalaisuutta koskevien tietojen suoja varmistettava tapauskohtaisesti käytännön toimenpiteillä kuten esimerkiksi edellyttämällä riittäviä tietoturvaomenteita sekä huolehtimalla tarvittavan tietojen käyttöä koskevan valvonnan ja seurannan järjestämisestä. Myös tietoja hakevan tutkijan ja tämän taustaorganisaation luotettavuus olisi aina ennen luovutus päätöksen tekoa mahdollista selvittää samoin kuin hänen käyttämensä tietojenkäsittelymenetelmien tietoturvalisuus. Koska tieteellisen tutkimuksen lopputu-

lokset ovat yleensä julkisia, tulisi niiden julkaisemisen yhteydessä lisäksi aina erikseen varmistaa, ettei tutkimuksen perustana olleita yksittäisiä tilastoyksiköitä olisi mahdollista tunnistaa tutkimuksen julkisista lopputuloksista.

Pykälän 4 momentti sisältäisi tietojen luovuttamista ja käyttöoikeuden antamista koskevan toimivaltasäännöksen. Muutosehdotus olisi ensisijassa tekninen ja voimassa olevaa sääntelyä selkiyttävä ja täsmentävä. Hallintolain 23 §:n mukaisesti tietojen käsittelyä koskeva hakemus tulisi käsitellä ilman aiheenonta viivytystä. Ehdotetun säännöksen mukaan tilastoviranomainen päättäisi tietojen luovuttamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saisi säännöksen mukaan luovuttaa edelleen, jollei tilastoviranomainen antaisi tähän lupaa. Tietojen luovuttamista tai käyttöoikeuden antamista koskevan luvan myöntämisestä säädettäisiin muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä. Tietojen edelleen luovuttaminen voisi tapahtua vain lain 12 ja 13 §:ssä tarkoitettussa laajuudessa.

Ehdotetun pykälän 5 momentti sisältäisi sisällöltään vastaavan säännöksen, joka on pykälän voimassa olevassa 3 momentissa. Myös pykälän 6 momentti olisi sisällöltään nykyisin voimassa olevan pykälän 4 momentin mukainen. Näissä tapauksissa olisi kysymys teknisestä, pykälän muusta uudistamisesta johtuvasta muutostarpeesta.

13 a §. *Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 a §, jossa säädettäisiin julkiseen käyttöön tarkoitetuista tiedostoista. Uudella säännöksellä toteutettaisiin EU:n tilastoasetuksen 19 artiklan säännös julkiseen käyttöön tarkoitettuista tiedostoista (Public Use Files). Säännös tukisi osaltaan pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa asetettuja julkisten viranomaisten hallussa olevan tiedon hyväksikäytön edistämistä koskevia tavoitteita.

Ehdotettu säännös ei velvoittaisi tilastoviranomaista tuottamaan julkiseen käyttöön tarkoitettuja tiedostoja, vaan mahdollistaisi tämän ja ohjaisi tilastoviranomaista toimimaan aktiivisesti ja aloitteellisesti tässä asiassa. Käytännössä tällaiset julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot voisivat olla hyödyllisiä

esimerkiksi opiskelijoiden harjoitustöiden tai opinnäytteiden laatimista, yhteiskuntatieteen alalla toimivien uusien tutkijoiden koulutusta taikka muuta yleisellä tasolla tehtävää selvitystä varten. Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot olisi muodostettava siten, ettei aineiston yksittäisen tilastoyksikön tunnistaminen olisi milloinkaan mahdollista suoraan tai välillisesti. Tiedostoja muodostettaessa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti aineiston otokokoon ja kattavuuteen sekä siihen että yksittäistä tilastoyksikköä koskevat muuttujat olisi aineistossa esitetty riittävän yleisellä tasolla. Tiedostojen käsittelyyn ei tarvittaisi erillistä käyttö lupaa, vaan tilastoviranomaisen tulisi tuottaa tiedostoja jaettavaksi avoimessa tietoverkossa tai muulla niiden helpon ja nopean saatavuuden mahdollistavalla tavalla.

Ehdotetun säännöksen mukaan edellä 12 §:ssä tarkoitettun salassapitovelvollisuuden estämättä tilastoviranomainen voisi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista olisi poistettu tunnistetiedot ja jotka olisi käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voitaisi tunnistaa suoraan tai välillisesti.

13 b §. *Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot.* Tilastolain 11 §:ssä säädetään muun muassa tilastojen julkistamisesta. Voimassa oleva tilastolaki ei kuitenkaan sisällä säännöksiä tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen luovuttamisen tavoista. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan henkilötietojen suojan kannalta lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 14/2002). Tämän johdosta, ja koska tilastotarkoituksia varten kerätyjä tietoja luovutetaan jo nyt muun muassa teknisen käyttöyhteyden avulla, lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, joka sisältäisi yleissäännöksen tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista.

Ehdotetun säännöksen mukaan tilastotarkoituksiin kerätyjä tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

14 §. *Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla.* Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Työttömyysvakuutusrahasto ja Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto - Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund r.y. tiedonantovelvollisiksi. Muutoksen perusteena olisivat työvoimakustannustutkimuksia koskevan tilastoinnin täsmennyneet tietotarpeet, rekisteripohjaisesti toteutettavan tiedonkeruun edistäminen sekä tiedonantajien hallinnollisen taakan vähentäminen tietojen keruussa. Pykälä säilyisi muilta osin sanamuodoltaan ja asiasisällöltään muuttumattoman.

Säännöksen mukaan Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Työttömyysvakuutusrahasto, Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto - Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund r.y. ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset olisivat salassapitosäännösten estämättä lisäksi velvollisia antamaan hallussaan olevat tiedot vakuutusvelvollisten maksamista sosiaalivakuutusmaksuista.

15 §. *Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi eräitä täsmennyksiä Tilastokeskuksen tilastotuotannon perusteena olevia tietotarpeita koskevien muutos- ja lisätarpeiden johdosta. Lainsäädäntöteknisistä seikoista johtuen ja sääntelyn selkeyden vuoksi pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan.

Pykälän 1 momentin 1, 2, 4, 5, 7, 8 ja 10 kohdat säilyisivät asiasisällöltään muuttumattomina.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään henkilön taloudellista asemaa kuvaavien henkilötietojen käsittelystä. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi omistamista ja hallintaa kuvaavat tiedot. Muutosehdotuksen perusteena olisivat varallisuutta koskevan tilastoinnin täsmennyneet tietotarpeet, rekisteripohjaisesti toteutettavan tiedonkeruun edistäminen sekä tiedonantajien hallinnollisen taakan vähentäminen tietojen keruussa. Säännösehdotuksen mukaan valtion viranomaiset olisivat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön tuloja, saamia sosiaalietuuksia, varallisuutta,

omistamaa ja hallitsemaa omaisuutta sekä muuta taloudellista asemaa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädetään liikenneonnettomuuksia ja tapaturmia kuvaavien henkilötietojen käsittelystä. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi liikenneonnettomuuksien ja tapaturmien seurauksia koskevat tiedot. Muutosehdotus perustuu Euroopan tilasto-ohjelman tietotarpeisiin sekä sosiaali- ja terveysministeriön, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Tilastokeskuksen tilastoyhteistyötä ja työnjakoja selvittävän työryhmän loppuraportissa (STM/4490/2009, 1.12.2010) tehtyihin ehdotuksiin. Säännösehdotuksen mukaan valtion viranomaiset olisivat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön liikenneonnettomuuksiin ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä ja seurauksia.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädetään poliisin palvelujen käyttöä tai poliisin toiminnan kohteena olemista kuvaavien henkilötietojen käsittelystä. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi Rajavartiolaitos ja Tullihallitus. Muutosehdotuksen perusteena olisivat tilastoinnin uudet ja täsmennyneet tarpeet, rekisteripohjaisesti toteutettavan tiedonkeruun edistäminen sekä hallinnollisen taakan vähentäminen tietojen keruussa. Säännösehdotuksen perusteella olisi tarkoitus saada muun muassa tullilain 23 d §:ssä tarkoitettuja ajoneuvon rekisterikilpien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään talletettuja henkilötietoja, joiden avulla voitaisiin parantaa matkailua ja tieliikenteen tavarankuljetusta koskevien tilastojen laadintaa ja laatutasoa. Säännösehdotuksen mukaan valtion viranomaiset olisivat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön käyttämiä poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullihallituksen palveluja tai näiden viranomaisten toiminnan kohteena olemista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa asetettaisiin valtion viranomaisille velvollisuus antaa energiaa ja sen käyttöä koskevia hallussaan olevia tietoja Tilastokeskukselle. Muutosehdotuksen perusteena olisivat energiankäyttöä koskevan tilas-

toinnin täsmentyneet tietotarpeet, rekisteripohjaisesti toteutettavan tiedonkeruun edistäminen sekä tiedonantajien hallinnollisen taakan vähentäminen tietojen keruussa. Tilastokeskus käyttäisi näitä tietoja rakennusten lämmitysenergiatietojen ja asumisen energiankulutustilaston laatimista varten. Säännösehdotuksen mukaan valtion viranomaiset olisivat 1 momentissa säädetyn velvollisuuden lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta hallussaan olevat välttämättömät tiedot, jotka kuvaavat henkilön, yrityksen tai yhteisön omistaman tai hallitseman rakennuksen lämmitysenergiamuotoa ja energiankäyttöä.

Pykälän nykyiset 2-4 momentit siirtyisivät pykälän 3-5 momenteiksi ja niistä 3 ja 5 momentit säilyisivät asiasisällöltään muuttumattomina.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos. Muutos johtuu siitä, että kuntien eläkevakuutuksen nimi on vuoden 2012 alusta lukien ollut Keva. Nimenmuutos perustuu Kunnallisen eläkelain 1 §:n 2 momenttiin tehtyyn muutokseen (469/2010). Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan Verohallinto olisi velvollinen sen estämättä, mitä pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004) säädetään, välittämään Tilastokeskukselle maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmään talletettuja, tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä henkilö- ja muita tietoja.

Ehdotetun säännöksen tavoitteena olisi edistää rekisteripohjaisesti toteutettavaa tiedonkeruuta sekä vähentää tiedonantajien hallinnollista taakkaa tiedon keruussa. Tietoja olisi tarkoitus ensisijaisesti käyttää palkkarakenne- ja työssäkäyntitilastojen laatimiseen. Erityissäännös olisi tässä tapauksessa tarpeellinen, koska pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetun lain 3 §:n mukaan Verohallinnolla ei ole oikeutta luovuttaa palvelujärjestelmään talletettuja tietoja. Tarkoituksena on, että Verohallinto toimittaisi tarvittavat tiedot Tilastokeskukselle sähköisesti käsiteltävässä muodossa.

Pykälän nykyinen 5 momentti siirtyisi pykälän 7 momentiksi ja siihen tehtäisiin vastaava lisäys kuin pykälän 1 momentin 6 kohtaan. Lisäysehdotus koskisi liikenneonnettomuuden tai tapaturman seurauksia koskevia tietoja. Muutosehdotuksen perusteet olisivat näissä tapauksissa samat. Säännösehdotuksen mukaan arkaluonteisia henkilötietoja saisi sen lisäksi, mitä 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdassa säädetään, kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto olisi vaikuttanut välittömästi koulutuksen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenisi välillisesti koulutuksen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syitä ja seurauksia koskevista tiedoista.

18 §. Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi eräitä tietojen käyttäjien esittämiä yritys- ja toimipaikkarekisterin tietopalvelumahdollisuuksia parantavia tietoja. Lisäksi pykälän sanamuotoa selkiytettäisiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan selkiytettäväksi siten, että säännöksestä poistettaisiin tarpeettomana ja epäselvyyttä aiheuttavana siihen nyt sisältyvä osoitetta ja muuta yhteystietoa koskeva julkisuusehto. Kohdan mukaan elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia olisivat tiedot yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, oikeudellisesta muodosta, nimestä, toimialasta, kielitunnuksesta, kotikunnasta sekä osoitteesta ja muista yhteystiedoista.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi tiedot yritystoiminnan tyyppi- luokittelusta. Tyyppiluokittelulla tarkoitettaisiin säännöksessä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa EU:n komission suosituksessa (2003/361/EY) tarkoitettua luokittelua. Luokittelusta on tarpeellista erikseen säätää, sillä luokitusten muodostamisessa käytetään osin tilastosalaisuuden alaisia tietoja. Kohdan mukaan elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia olisivat tiedot liikevaihdon suuruusluokasta ja yritystoiminnan tyyppi- luokittelusta. Lisäyksellä ei ole arvioitu olevan tilastotarpeita varten kerättyjä tietoja koskevan liike- ja ammattisalaisuuden suojaa heikentäviä vaikutuksia.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaan lisättäisiin tieto alkutuottajuudesta. Alkutuotannon käsitettä määriteltäessä voitaisiin lähtökohtana pitää arvonlisäverolain (1501/1993) 162 a §:n 6 momenttiin sisältyvää määritelmää, jonka mukaan sillä tarkoitetaan maatalouden, metsätalouden, puutarhatalouden, metsästyksen, kalastuksen, kalankasvatuksen, ravustuksen, ravunkasvatuksen, turkistarhauksen ja poronhoidon harjoittamista sekä jäkälän ja käpyjen poimintaa tai muuta tällaista luonnontuotteen talteen ottamista. Kohdan mukaan elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia olisivat tiedot arvonlisäverovelvollisuudesta, alkutuottajuudesta, työnantajana toimimisesta ja ennakkoperintärekisteriin merkitsemisestä.

Säännös pysyisi sisällöltään muilta osin muuttumattomana.

19 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi tietojen käyttäjien esittämistä tarpeista johtuen tieto henkilön sosioekonomisesta asemasta. Sosioekonomista asemaa koskeva tieto muodostetaan henkilön pääasiallisen toiminnan, ammattiaseman, ammatin ja toimialan perusteella. Lisäyksellä ei ole arvioitu olevan tilastotarpeita varten kerättyjä tietoja koskevan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa heikentäviä vaikutuksia. Lisäksi säännös ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi sanamuodoltaan lain 3 ja 13 §:n sanamuotojen kanssa. Säännös pysyisi asiasisällöltään muilta osin muuttumattomana.

Pykälän 1 momentin mukaan Tilastokeskus voisi sen lisäksi, mitä 13 §:n 1-4 momentissa säädettäisiin, luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, ammatista ja sosioekonomisesta asemasta edellyttäen, että tietojen saajalla olisi henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.

22 §. Ulkopuolisten palvelujen käyttö. Voimassa olevan säännöksen toisen lauseen mukaan on ulkopuolisia palveluja käytettäessä, niiden ehtoja harkittaessa ja palvelujen valvontaa järjestettäessä erityisesti otettava huomioon tietosuojanäkökohdat. Oikeudellisesti tietosuojalla tarkoitetaan yleensä yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa eikä sen piiriin tämän johdosta sisällytetä esimerkiksi

liike- ja ammattisalaisuuden suojaa. Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja saattaa kuitenkin koskea myös liike- ja ammattisalaisuuden suojaamisen tarve. Tämän johdosta ehdotetaan pykälän sanamuotoa muutettavaksi niin, että säännöksessä käytetty termi ”tietosuojanäkökohdat” korvataan asian täsmällisemmin kuvaavilla termeillä ”yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa sekä liike- tai ammattisalaisuuden suojaa koskevat näkökohdat”. Muilta osin säännös pysyisi asiasisällöltään muuttumattomana.

Ehdotetun säännöksen mukaan tilastoja laativa viranomaislainen voisi antaa tilastotutannon eri vaiheisiin liittyviä osatehtäviä ja tukitehtäviä ulkopuolisen suoritettavaksi. Toimeksiantojen käyttöä ja ehtoja harkittaessa ja valvontaa järjestettäessä olisi erityisesti otettava huomioon yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa sekä liike- tai ammattisalaisuuden suojaamista koskevat näkökohdat. Ulkopuolinen toimeksisaaja voisi olla esimerkiksi toinen viranomaislainen taikka yksityinen yritys tai yhteisö.

23 §. Uhkasakko. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että uhkasakon asettaisi aluehallintoviraston sijasta tilastoviranomaislainen. Aluehallintovirastoilta on tarpeen siirtää pois eräitä sellaisia yksittäisiä tehtäviä, jotka ovat periytyneet niille lääninhallituksilta ja jotka olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa siinä viranomaisessa, jonka toimivaltaan asia varsinaisesti kuuluu. Voimassa olevassa uudemmassa lainsäädännössä on nykyään lähtökohtana, että asianomainen viranomaislainen asettaa itse uhkasakon määräämiensä velvoitteiden tehosteeksi. Esimerkkeinä tästä voidaan mainita väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 52 § ja kaivoslain (621/2011) 4 §.

Jos tiedonantovelvollinen laiminlöisi tietojen antamisen määräaika, voisi säännösehdotuksen mukaan tilastoviranomaislainen asettaa tietojen antamisen tehosteeksi uhkasakon siten, kuin siitä uhkasakkolaisissa (1113/1990) säädetään. Uhkasakon asettamisen edellytyksenä olisi 6 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen käyminen. Tilastoviranomaisen ja tiedonantovelvollisen määritelmät sisältyvät lain 2 §:ään.

24 §. Tilastosalaisuuden rikkominen. Tässä esityksessä lain 12 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta sekä sääntelyn selkeyden ja informatiivisuuden lisäämiseksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös nimenomainen viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä tarkoitettuun vaihtelovollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon. Muutosehdotus on tekninen täsmennys. Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

Ehdotetun säännöksen mukaan rangaistus 12 ja 13 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, vaihtelovollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko olisi rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädettäisi ankarampaa rangaistusta.

26 §. Hallintopäätöksen tiedoksianto. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi sisällöltään ja terminologiaaltaan nykyistä täsmällisemmin hallinnon yleislainsäädäntöä ja siinä käytettyä terminologiaa.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tilastoja laativien viranomaisten päätökset saadaan antaa asianomaisille tiedoksi lähettämällä ne postitse. Hallintolain 11 §:ssä käytetään vastaavassa tilanteessa termiä asianosainen. Hallintolain säännös sisältää myös termin määritelmän. Tämän johdosta sekä lainsäädännön yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi ehdotetaan, että myös tilastolain säännöksessä käytettäisiin asiasta hallintolakiin sisältyvää ja siinä määriteltyä käsitettä asianosainen.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 2 §:n mukaan lakia sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Asiakirjan todisteellisesta sähköisestä tiedoksiannosta säädetään edellä mainitun lain 18 §:ssä. Sääntelyn selkeyden ja informatiivisuuden lisäämiseksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin.

Ehdotetun säännöksen mukaan tilastoja laativan viranomaisen päätös saataisiin antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se postit-

se. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytettäisi, katsottaisiin valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös olisi annettu postin kuljetettavaksi. Tilastoja laativan viranomaisen päätös voitaisiin antaa asianosaiselle tiedoksi myös sähköisesti siten, kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa säädetään. Pykälä koskisi lain 2 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettuja viranomaisia.

27 §. Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku. Hallintolakiin lisättiin elokuussa 2010 voimaan tulleella lailla (581/2010) uusi 7 a Luku, joka sisältää säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä. Hallintolain 49 b §:n mukaan laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa vaatia oikaisua. Jos päätökseen saa hakea oikaisua, niin siihen ei saa säännöksen mukaan hakea muutosta valittamalla. Oikaisuvaatimuksen käyttöalan laajentamista yleisesti on puollettu hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietinnössä (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 78/2010), jossa todetaan muun muassa, että oikaisuvaatimusta koskevien menettelysäännösten kehittäminen ja oikaisuvaatimuksen käyttöalan laajentaminen vahvistaa hallintoviranomaisten roolia oikeusturvan antamisessa. Oikaisuvaatimusmenettely antaa mahdollisuuden asian uudelleen käsittelyyn valitusmenettelyä yksinkertaisemmalla ja joustavammalla tavalla, jolloin uusi päätös voidaan saada nopeammin ja edullisemmin kuin tuomioistuimissa. Myös oikeusministeriön kansliapäällikkö on kiinnittänyt asiaan huomiota ja kirjeessään valtioneuvoston kansliapäälliköille (OM 1/40/2009, 10.11.2009) puoltanut oikaisuvaatimuksen käyttämistä valitusta edeltävänä muutoksenhakuvaiheena.

Edellä mainittujen seikkojen johdosta pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan siten, että sen 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhakua edeltävästä oikaisuvaatimusmenettelystä. Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset muutoksenhausta. Muutosehdotuksen johdosta myös pykälän nimike muuttuisi siten, että siihen lisättäisiin maininta oikaisuvaatimuksesta. Pykälä koskisi lain 2 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettujen viranomaisten päätöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta tilastoja laativan viranomaisen tämän lain nojalla tekemä päätös koskisi, saisi vaatia siihen oikaisua kyseiseltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan tilastoja laativan viranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätös voitaisiin säännöksen mukaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jollei muutoksenhakuviranomainen kieltäisi täytäntöönpanoa.

1.2 Laki maaseutuelinkeinotilastoista

2 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä asetetaan 1 §:ssä tarkoitettujen toiminnan harjoittajille tiedonantovelvollisuus Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle. Tiedonantovelvollisuus koskee tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä toiminnan lajeja, sijaintia, omistus- ja hallintasuhteita, tuotteita, taloutta ja toiminnan edellyttämiä tuotantopanoksia sekä muita voimavaroja ja niiden käyttöä koskevia tietoja. Pykälän 3 momentti sisältää erityissäännöksen Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tiedonantovelvollisuudesta. Säännöksessä tarkoitettua tiedonantovelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen olisi annettava Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle hallussaan olevia maatalouslomituspalvelujen käyttöön liittyviä tietoja kuten esimerkiksi tilakohtaisten lomituspäivien kokonaislukumäärät. Tietoja käytettäisiin tietopalvelukeskuksen tilastorekistereihin tallettujen tietojen oikeellisuuden, ajantasaisuuden ja kattavuuden varmistamiseen. Tähän saakka nämä tiedot on kerätty toiminnan harjoittajilta. Keskitetyllä tiedonkeruulla on mahdollista välttää erillisiä kyselyjä ja vähentää maaseutuelinkeinotoiminnan harjoittajien tiedonantorasitusta. Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

Säännösehdotuksen mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos olisi velvollinen antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat maatilaan, sen hallintaan ja maatalouslomituspalvelujen

käyttöön liittyvät tiedot sekä maatilan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajista.

3 §. Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen. Pykälässä säädetään tietojen käsittelystä, salassapidosta ja luovuttamisesta. Säännös sisältää viittaukset maaseutuelinkeinorekisteristä annettuun lakiin (1515/1994), joka on kumottu maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmistä annetulla lailla (284/2008) ja tilastolakiin (62/1994), joka on kumottu tilastolakiin (280/2004) sekä henkilörekisterilakiin (471/1987), joka on kumottu henkilötietolakiin (523/1999). Näiden seikkojen johdosta maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 3 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos siten, että siinä olevat viittaukset olisivat ajan tasalla ja vastaisivat voimassa olevaa yleislainsäädäntöä. Muilta osin säännös pysyisi sisällöltään muuttumattomana.

Pykälän 1 momentin mukaan tätä lakia sovellettaisiin myös maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmistä annetun lain (284/2008) mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojen keräämisen perusteista ja järjestämisestä, tietojen käsittelystä ja tilastojen laatimisesta sekä tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädettäisiin tilastolaissa (280/2004).

Pykälän 3 momentin mukaan sen estämättä, mitä tilastolain 13 §:ssä säädettäisiin, tietopalvelukeskus voisi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla varustetut tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla olisi henkilötietolain (523/1999) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Tilastolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 1 momentti sisältäisi lain voimaantuloajankohtaa koskevan säännöksen.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentti sisältäisi lain taannehtivaa sovel-

tamista koskevan erityissäännöksen, joka täsmentäisi 13 §:ssä säädettyjä tietojen luovutuksen aineellisia edellytyksiä tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten.

Säännösehdotuksen mukaan tilastoviranomainen saisi tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten 13 §:n mukaisesti luovuttaa tai antaa käyttöoikeuden tietoihin, jotka se olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa kerännyt tilastotarkoituksia varten tiedonantajan suostumuksella riippumatta siitä, mitä tietojen käytöstä ja luovuttamisesta olisi niitä kerätessä ilmoitettu tiedonantajalle. Lupa tietojen käsittelyyn voitaisiin säännösehdotuksen mukaan kuitenkin antaa vain, jos tiedonantajan suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi olisi mahdollista hankkia uudestaan.

Informaatio-oikeudellisessa sääntelyssä noudatettujen periaatteiden mukaisesti uudet säännökset tulevat sovellettavaksi jo ennen lain voimaantuloa kerättyihin ja talletettuihin tietoaineistoihin. Periaate ilmenee julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 30/1998 vp., vrt. myös EOA, dnro367/4/09). Voimassa olevassa lainsäädännössä tämä periaate ilmenee esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 37 §:n 5 momentin säännöksestä, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa asianomaisen suostumuksella kerättyjä tietoja saa käyttää ja luovuttaa tieteellistä tutkimusta varten siitä riippumatta, mitä julkisuuslain 28 §:ssä on säädetty, jos on ilmeistä, että tietojen tällainen käyttö ja luovutus ei olennaisesti poikkea niistä tarkoituksista, joita varten tiedot on annettu. Ehdotettua sääntelyä puoltavat myös henkilötietolain 7 §:n käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevat säännökset. Pykälän ensimmäisen lauseen mukaan henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteen sopimaton henkilötietolain 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Henkilötietolain 7 §:n toisen lauseen mukaan myöhempää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten ei kuitenkaan pidetä yhteen sopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa. Asian oikeudelliseen arvi-

ointiin vaikuttaa lisäksi henkilötietolain 14 §, joka sisältää yleissäännöksen henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä muun muassa tieteellistä tutkimusta varten.

Säännösehdotuksessa käytetty termi ”tiedonantaja” on määritelty tilastolain 2 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja termi ”suostumus” henkilötietolain 3 §:n 7 kohdassa. Säännösehdotuksen toisessa virkkeessä tarkoitettu ”muu sellainen syy” voisi tulla kysymyksen esimerkiksi tilanteessa, jossa suostumuksella kerättyjä tietoja ei voida ilman merkittävää työpanosta erottaa muista pyydyistä tiedoista. Säännös on tarkoitettu tulkittavaksi lakiehdotuksen 3 §:ssä tarkoitettua tieteellisen tutkimuksen ja yhteiskuntaoloja koskevan tilastollisen selvityksen edistämismuotoa tukevasti ja sen tilastoviranomaiselle antama harkintavalta olisi laillisuusharkintaa.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Valtiosääntöoikeudelliselta kannalta esitystä on tarkasteltava perustuslain yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa, asiakirjajulkisuutta ja tieteen vapautta koskevien perusoikeussäännösten näkökulmasta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvataan jokaisen yksityiselämä ja edellytetään, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää lain säännöksiä tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaan ainakin rekisteröinnin tavoitteeseen, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöön, niiden sallittuihin käyttötarkoituksiin mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaikaan henkilörekistereissä, rekisteröidyn oikeusturvaan sekä mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 25/1998 vp 2/II, PeVL 12/2002 vp ja PeVL 14/2002 vp). Esityksessä on edellä mainitulla perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön edellyttämällä tarkkuudella ehdotettu tilasto-

lakiin lisättäväksi säännökset tietojen säilytysajasta ja tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista. Lisäksi lakiin on esitetty tehtäväksi eräitä muita yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevia tarkennuksia.

Perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetään viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen ja muiden tallenteiden julkisuudesta. Säännöksen mukaan julkisuutta voidaan välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoittaa. Perustuslaki ei sen sijaan sisällä säännöksiä tilastoja tai niitä varten kerättyjä tietoja koskevasta tilastosalaisuudesta. EU:n tilastoasetukseen perustuva tilastosalaisuus, siltä osin kuin se koskee myös tilastotarkoituksia varten kerättyjä Suomen julkisten viranomaisten toimintaa kuvaavia tietoja, voidaan tulkita olevan sellainen perustuslaissa tarkoitettu välttämätön syy, joka voidaan tarvittaessa ottaa huomioon arvioitaessa julkisuusperiaatteen toteutumista suhteessa tilastosalaisuuteen. Tilastosalaisuuden tarkoituksena on ensisijassa osaltaan varmistaa EU:n ja kansalliseen tilasto-ohjelmaan kuuluvan tilastotarkoituksia varten kerätyn tiedon saatavuus ja luotettavuus. Suomessa tietojen toimittaminen tilastojen laatimista varten perustuu joko lakisääteiseen veloitteeseen tai tilastoviranomaisten ja tiedon toimittajien vapaaehtoiseen ja luottamukselliseen yhteistyöhön. Tiedon saatavuuden ja luotettavuuden varmistamisen ja tilastosalaisuuden välillä ei Suomessa ole tutkimustiedon valossa osoitettu olevan välitöntä syy-yhteyttä. Esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella, joka toimii sekä tilastoviranomaisena että tutkimusorganisaationa ja jolla on monipuolinen kokemus salassa pidettävien henkilötietojen luovutuksesta tutkimuskäyttöön, ei ole ollut tästä johtuen tietojen saata-

vuutta tai luotettavuutta koskevia ongelmia. Näiden seikkojen johdosta tilastotarkoituksia varten kerättyjen julkisia viranomaisia koskevien tietojen osalta ei ole perusteltua kansallisessa lainsäädännössä tehdä yleisestä julkisuusperiaatteesta merkittävästi poikkeavia ratkaisuja. Tämän johdosta esityksessä on pyritty ensisijaisesti turvaamaan julkisuusperiaatteen mahdollisimman laaja toteutuminen ja tehty tähän linjaukseen perustuvat täsmennysehdotukset tilastolain 4 luvun eräisiin säännöksiin.

Perustuslain 16 §:n 3 momentissa on turvattu tieteen vapaus. Säännöksellä on kiinteä yhteys myös sananvapautta koskevaan perustuslain 12 §:ään. Hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) perustelujen mukaan tieteen vapauteen kuuluu sen harjoittajan oikeus valita tutkimusaiheensa ja -menetelmänsä. Tieteen suuntautumisen tulee perustelujen mukaan toteutua ensisijaisesti tieteellisen yhteisön itsensä harjoittaman tieteen kritiikin kautta. Esitykseen sisältyvillä tilastolain 3, 13, 13 a ja 19 §:ää koskevilla muutosehdotuksilla, jotka koskevat muun muassa tieteellisten tutkijoiden oikeutta saada tietyin edellytyksin tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja, pyritään perustuslain 22 §:ään sisältyvän oikeusohjeen mukaisesti edistämään tieteen vapauden turvaamista (vrt. PeVL 43/1998 vp).

Edellä esitetyillä perusteilla katsotaan, että esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tilastolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tilastolain (280/2004) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 2 momentin 1 kohta, 3 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §, 14 §:n 4 momentti, 15 §, 18 §:n 2 momentin 1, 4 ja 7 kohta, 19 §:n 1 momentti, 22 ja 23 §, 24 §:n 1 momentti sekä 26 ja 27 §, sellaisena kuin niistä on 23 § laissa 1439/2009, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 10 a, 13 a ja 13 b § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Euroopan yhteisön tilasto-ohjelmaan sisältyvistä tilastoista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 223/2009 Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/87 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta. Tämän lain säännöksiä sovelletaan näihin tilastoihin siltä osin kuin edellä mainittu asetus ei tule sovellettavaksi.

2 §

Valtion tilastotoimi ja tilastoja laativat viranomaiset

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tilastoviranomaisella* Tilastokeskusta valtion tilastotoimen yleisviranomaisena sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta, Tullihallitusta sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta niiden hoitaessa laissa säädettyjä tilastojen laadintaan liittyviä tehtäviä;

Tilastoviranomaiset ja tilastoja laativat muut viranomaiset ovat ammatillisesti riippumattomia hoitaessaan tilastojen kehittämiseen, tuottamiseen ja jakeluun välittömästi liittyviä tehtäviä. Näiden viranomaisten on toimittava puolueettomasti, objektiivisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti sekä huolehdittava tilastosalaisuuden suojaamisesta.

3 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan luotettavan tilastotiedon saannin varmistamiseksi sekä kansainväliseen tilastoyhteistyöhön liittyvien velvoitteiden toteuttamiseksi yhtenäistää ja tehostaa tietojen keruussa, käsittelyssä, käytössä, luovuttamisessa ja säilyttämisessä sovellettavia periaatteita ja menettelytapoja, edistää hyvän tilastotavan noudattamista valtion tilastotoimessa sekä varmistaa, että niiden oikeudet toteutuvat, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat. Lain tarkoituksena on myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä.

9 §

Tiedottamisvelvollisuus tietoja kerättäessä.

Tilastoja laativan viranomaisen on tietoja kerättäessä kirjallisesti tai muulla tarkoituk-

senmukaisella tavalla selostettava tiedonantajille tietojen käyttötarkoitus, tilastojen laatisemisessa käytettävät menettelytavat, tiedonantovelvollisuus perusteluineen tai se, että tietojen antaminen on vapaaehtoista, tiedonantajan oikeudet, tietojen suojaamisjärjestelyt ja säilytysajat sekä muut tarpeelliset tietojen antamiseen vaikuttavat seikat. Silloin, kun tietojen antaminen on vapaaehtoista, tietoja keräävän viranomaisen tulee ilmoittaa asiasta myös tiedonantajien edustajille.

10 §

Tietojen käsittelyssä noudatettavat periaatteet

Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja yhdistettäessä, säilytettäessä, hävitettäessä ja muutoin käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityiselämän tai henkilötietojen suoja taikka liike- tai ammattisalaisuus vaarannu.

10 a §

Tietojen säilytysaika

Tilastoviranomainen ja tilastoja laativa muu viranomainen saa säilyttää tilastotarkoituksiin keräämänsä tiedot niin kauan kuin se on tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä, jollei tietojen säilyttämisestä säädetä toisin edellä tarkoitettua viranomaista koskevassa muussa laissa. Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä yhden vuoden kuluessa, jollei Arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen säilyttämisen välttämättömyyden arvioinnissa on otettava huomioon, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään.

4 luku

Tilastotarkoituksiin kerättyjen tietojen luovuttaminen

12 §

Tietojen salassapito ja julkisuus

Tietojen, jotka on annettu tilastotarkoituksia varten, julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietoja koskevasta vaihtolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 §:n 1 momentin 16 kohta ei kuitenkaan koske tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevia valtion ja kunnallista viranomaista, sen toimintaa ja tehtäviä sekä julkisten palvelujen tuottamista kuvaavia tietoja eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskevia tietoja.

13 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastointia koskevassa laissa säädetyn perusteiden taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Näitä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi tutkimassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa henkilöä, yritystä, yhteisöä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä.

Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja:

- 1) tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten;
- 2) toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;
- 3) muulle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaisella sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;
- 4) Suomen Pankille sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.

Tilastoviranomainen ei saa luovuttaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sellaisia tietoja, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa suoraan. Tilastoviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitetuissa tilanteissa antaa käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa välillisesti. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan luovuttaa 2 momentin 2-4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Tilastoviranomainen päättää tietojen luovuttamisesta ja käyttöoikeuden antamisesta. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, jollei tilastoviranomainen anna tähän lupaa. Tietojen luovuttamista tai käyttöoikeuden antamista koskevan luvan myöntämisestä säädetään muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä.

Mitä 1-4 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista takaisin sille viranomaiselle, joka on toimittanut tietoaineiston tilastoviranomaiselle.

Tietojen, joita tilastoja laativa muu viranomainen on tilastoja varten erikseen kerännyt, luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä. Tilastoja laativa muu viranomainen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.

13 a §

Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot

Edellä 12 §:ssä tarkoitetun salassapitovelvollisuuden estämättä tilastoviranomainen voi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja jotka on käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voida tunnistaa suoraan tai välillisesti.

13 b §

Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot

Tilastotarkoituksiin kerättyjä tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tar-

koitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

14 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Työttömyysvakuutusrahasto, Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto - Olycksfallsförsäkringsanstaltnas Förbund r.y. ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset ovat salassapitosäännösten estämättä lisäksi velvollisia antamaan hallussaan olevat tiedot vakuutusvelvollisten maksamista sosiaalivakuutusmaksuista.

15 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

1) sosioekonomisia ja demografisia ominaisuuksia mukaan lukien henkilön etninen alkuperä ja uskonto;

2) asumis- ja muita elinoloja;

3) tuloja, saamia sosiaalietuuksia, varallisuutta, omistamaa ja hallitsemää omaisuutta sekä muuta taloudellista asemaa;

4) elinkeinon- tai ammatinharjoittamista;

5) koulutusta, työllistymistä ja työoloja;

6) liikenneonnettomuuksiin ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä ja seurauksia;

7) saamia rangaistuksia ja joutumista rikoksen kohteeksi;

8) saamaa oikeusapua, asioiden käsittelyä tuomioistuineläytöksessä sekä ulosotto- tai muussa täytäntöönpanoviranomaisessa;

9) käyttämiä poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullihallituksen palveluja sekä näiden viranomaisten toiminnan kohteena olemista;

10) ehdokkuutta vaaleissa ja muuta yhteiskunnallista toimintaa.

Valtion viranomaiset ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä

Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka kuvaavat henkilön, yrityksen tai yhteisön omistaman tai hallitseman rakennuksen lämmitysenergiamuotoa ja energiankäyttöä.

Elinkeinonharjoittajat ja muut työnantajat ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot henkilöstönsä palkoista, työajoista, ammatista ja toimipaikoista. Elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt, maanviljelijät ja kalastajat ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät 14 §:n 3 momentissa tarkoitetut henkilötiedot toiminnastaan.

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja Keva ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle hallussaan olevat välttämättömät henkilötiedot vakuutettujen ammatista, palvelussuhteesta ja maksetuista etuuksista.

Lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät oppilaskohtaiset henkilötiedot oppilaista, heidän suorittamistaan tutkinnoista ja saamastaan opetuksesta.

Verohallinto on velvollinen sen estämättä, mitä pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004) säädetään, välittämään Tilastokeskukselle maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmään talletettuja, tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä henkilö- ja muita tietoja.

Arkaluonteisia henkilötietoja saa sen lisäksi, mitä 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdassa säädetään, kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi koulutuksen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenee välillisesti koulutuksen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syitä ja seurauksia koskevista tiedoista.

18 §

Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus

Elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia ovat tiedot:

1) yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, oikeudellisesta muodosta, nimestä, toimialasta, kielitunnuksesta, kotikunnasta sekä osoitteesta ja muista yhteystiedoista;

4) liikevaihdon suuruusluokasta ja yritys-toiminnan tyyppiluokittelusta;

7) arvonlisäverovelvollisuudesta, alkutuotajuudesta, työnantajana toimimisesta ja enakkoperintärekisteriin merkitsemisestä;

19 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1-4 momentissa säädetään, Tilastokeskus voi luovuttaa teollista tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, ammatista ja sosioekonomisesta asemasta edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.

22 §

Ulkopuolisten palvelujen käyttö

Tilastoja laativa viranomainen voi antaa tilastotuotannon eri vaiheisiin liittyviä osatehtäviä ja tukitehtäviä ulkopuolisen suoritettavaksi. Toimeksiantojen käyttöä ja ehtoja harjoittaessa ja valvontaa järjestettäessä on erityisesti otettava huomioon yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä liike- tai ammatillisuuden suoja koskevat näkökohdat.

23 §

Uhkasakko

Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö tietojen antamisen määräaikana, voi tilastoviranomainen asettaa tietojen antamisen tehosteeksi uhkasakon siten, kuin siitä uhkasakko-laissa (1113/1990) säädetään. Uhkasakon asettamisen edellytyksenä on 6 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen käyminen.

24 §

Tilastosalaisuuden rikkominen

Rangaistus 12 ja 13 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

26 §

Hallintopäätöksen tiedoksianto

Tilastoja laativan viranomaisen päätös saadaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljettavaksi. Tilastoja laativan viranomaisen päätös voidaan antaa asianosaisille tiedoksi myös sähköisesti siten, kuin sähköisestä asi-

oinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.

27 §

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku

Se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta tilastoja laativan viranomaisen tämän lain nojalla tekemä päätös koskee, saa vaatia siihen oikaisua kyseiseltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Tilastoja laativan viranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä täytäntöönpanoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tilastoviranomainen saa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten 13 §:n mukaisesti luovuttaa tai antaa käyttöoikeuden tietoihin, jotka se on ennen tämän lain voimaantuloa kerännyt tilastotarkoituksia varten tiedonantajan suostumuksella riippumatta siitä, mitä tietojen käytöstä ja luovuttamisesta on niitä kerättäessä ilmoitettu tiedonantajalle. Lupa tietojen käsittelyyn voidaan kuitenkin antaa vain, jos tiedonantajan suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia uudestaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Henna Virkkunen*

2.

Laki**maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain (1197/1996) 2 §:n 3 momentti ja 3 § seuraavasti:

2 §

Tiedonantovelvollisuus

Maatalousyrittäjien eläkelaitos on velvollinen antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat maatilaan, sen hallintaan ja maatalouslomituspalvelujen käyttöön liittyvät tiedot sekä maatilalan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajista.

3 §

Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen.

Tätä lakia sovelletaan myös maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmistä annetun

lain (284/2008) mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin.

Tietojen keräämisen perusteista ja järjestämisestä, tietojen käsittelystä ja tilastojen laatimisesta sekä tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään tilastolaissa (280/2004).

Sen estämättä, mitä tilastolain 13 §:ssä säädetään, tietopalvelukeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla varustetut tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain (523/1999) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Henna Virkkunen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

tilastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilastolain (280/2004) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 2 momentin 1 kohta, 3 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §, 14 §:n 4 momentti, 15 §, 18 §:n 2 momentin 1, 4 ja 7 kohta, 19 §:n 1 momentti, 22 ja 23 §, 24 §:n 1 momentti sekä 26 ja 27 §, sellaisena kuin niistä on 23 § laissa 1439/2009, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 10 a, 13 a ja 13 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Euroopan yhteisön tilasto-ohjelmaan sisältyviin tilastoihin sovelletaan yhteisön tilastoista annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 322/97. Tämän lain säännöksiä sovelletaan kuitenkin niiltä osin kuin neuvoston asetus ei tule sovellettavaksi.

Euroopan yhteisön tilasto-ohjelmaan sisältyvistä tilastoista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 223/2009 Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/87 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta. Tämän lain säännöksiä sovelletaan näihin tilastoihin siltä osin kuin edellä mainittu asetus ei tule sovellettavaksi.

2 §

2 §

Valtion tilastotoimi ja tilastoja laativat viranomaiset

Valtion tilastotoimi ja tilastoja laativat viranomaiset

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tilastoviranomaisella* tilastokeskusta val-

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tilastoviranomaisella* Tilastokeskusta

tion tilastotoimen yleisviranomaisena samoin kuin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta, tullihallitusta sekä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusta niiden hoitaessa laissa säädettyjä tilastojen laadintaan liittyviä tehtäviä;

valtion tilastotoimen yleisviranomaisena sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta, Tullihallitusta sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta niiden hoitaessa laissa säädettyjä tilastojen laadintaan liittyviä tehtäviä;

Tilastoviranomaiset ja tilastoja laativat muut viranomaiset ovat ammatillisesti riippumattomia hoitaessaan tilastojen kehittämiseen, tuottamiseen ja jakehuun välittömästi liittyviä tehtäviä. Näiden viranomaisten on toimittava puolueettomasti, objektiivisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti sekä huolehdittava tilastosalaisuuden suojaamisesta.

3 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan luotettavan tilastotiedon saannin varmistamiseksi sekä kansainväliseen tilastoyhteistyöhön liittyvien velvoitteiden toteuttamiseksi yhtenäistää ja tehostaa tietojen keruussa, käsittelyssä, käytössä, luovuttamisessa ja säilyttämisessä sovellettavia periaatteita ja menettelytapoja, edistää hyvän tilastotavan noudattamista valtion tilastotoimessa sekä varmistaa, että niiden oikeudet toteutuvat, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat.

9 §

Tiedottamisvelvollisuus tietoja kerättyä.

Tilastoja laativan viranomaisen on tietoja kerättyä kirjallisesti selostettava tiedonantajille tietojen käyttötarkoitus, tilastojen laatimisessa käytettävät menettelytavat, tiedonantovelvollisuus perusteluineen tai se, että tietojen antaminen on vapaaehtoista, tiedon-

3 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on yhteiskunnallista päätöksentekoa ja suunnittelua varten tarvittavan luotettavan tilastotiedon saannin varmistamiseksi sekä kansainväliseen tilastoyhteistyöhön liittyvien velvoitteiden toteuttamiseksi yhtenäistää ja tehostaa tietojen keruussa, käsittelyssä, käytössä, luovuttamisessa ja säilyttämisessä sovellettavia periaatteita ja menettelytapoja, edistää hyvän tilastotavan noudattamista valtion tilastotoimessa sekä varmistaa, että niiden oikeudet toteutuvat, jotka luovuttavat tietoja tilastointia varten tai joita tiedot koskevat. *Lain tarkoituksena on myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä.*

9 §

Tiedottamisvelvollisuus tietoja kerättyä.

Tilastoja laativan viranomaisen on tietoja kerättyä kirjallisesti tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla selostettava tiedonantajille tietojen käyttötarkoitus, tilastojen laatimisessa käytettävät menettelytavat, tiedonantovelvollisuus perusteluineen tai se, että

antajan oikeudet, tietojen suojaamisjärjestelyt ja säilytysajat sekä muut tarpeelliset tietojen antamiseen vaikuttavat seikat. Silloin, kun tietojen antaminen on vapaaehtoista, tietoja keräävän viranomaisen tulee ilmoittaa asiasta myös tiedonantajien edustajille.

tietojen antaminen on vapaaehtoista, tiedonantajan oikeudet, tietojen suojaamisjärjestelyt ja säilytysajat sekä muut tarpeelliset tietojen antamiseen vaikuttavat seikat. Silloin, kun tietojen antaminen on vapaaehtoista, tietoja keräävän viranomaisen tulee ilmoittaa asiasta myös tiedonantajien edustajille.

10 §

Tietojen käsittelyssä noudatettavat periaatteet

Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja yhdistettäessä, säilytettäessä, hävitettäessä tai muutoin käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityisyys tai liike- tai ammattisalaisuus vaarannu.

10 §

Tietojen käsittelyssä noudatettavat periaatteet

Tilastotarkoituksia varten kerättyjä tietoja yhdistettäessä, säilytettäessä, hävitettäessä ja muutoin käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityiselämän tai henkilötietojen suoja taikka liike- tai ammattisalaisuus vaarannu.

10 a §***Tietojen säilytysaika***

Tilastoviranomainen ja tilastoja laativa muu viranomainen saa säilyttää tilastotarkoituksiin keräämänsä tiedot niin kauan kuin se on tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä, jollei tietojen säilyttämisestä säädetä toisin edellä tarkoitettua viranomaista koskevassa muussa laissa. Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä yhden vuoden kuluessa, jollei Arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen säilyttämisen välttämättömyyden arvioinnissa on otettava huomioon, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään.

12 §

Tietojen salassapito ja julkisuus

Tilastotarkoituksia varten annettujen tietojen julkisuudesta ja salassapidosta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Lain 24 §:n 1

12 §

Tietojen salassapito ja julkisuus

Tietojen, jotka on annettu tilastotarkoituksia varten, julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietoja koskevasta vaihtolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään viran-

momentin 16 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevien valtion ja kunnallisten viranomaisten toimintaa ja julkisten palvelujen tuottamista kuvaavien eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuuteen.

omaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 §:n 1 momentin 16 kohta ei kuitenkaan koske tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevia valtion ja kunnallista viranomaista, sen toimintaa ja tehtäviä sekä julkisten palvelujen tuottamista kuvaavia tietoja eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskevia tietoja.

13 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastotoimintaa koskevassa laissa säädetyn perusteella taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota ne koskevat. Näitä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi tutkinnassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa tai muussa vastaavassa henkilöllä, yritystä, yhteisöllä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä.

Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja yhteiskuntaoloja koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja tilastollisia selvityksiä varten. Henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja ja muiden tilastoyksiköiden tunnistetietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan kuitenkin luovuttaa toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvien tilastojen laatimista varten. Tämän momentin nojalla saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen. Luvan myöntämiseen sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä säädetään. Tilastoviranomainen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.

13 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastotoimintaa koskevassa laissa säädetyn perusteella taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Näitä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi tutkinnassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa henkilöllä, yritystä, yhteisöllä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä.

Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja:

- 1) tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten;*
- 2) toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;*
- 3) muulle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaisella sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;*
- 4) Suomen Pankille sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.*

Tilastoviranomainen ei saa luovuttaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sellaisia tietoja, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa suoraan. Tilastoviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitetuissa tilanteissa antaa käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista takaisin sille viranomaiselle, joka on toimittanut tietoaineiston tilastoviranomaiselle.

Tilastoja laativan muun viranomaisen tilastoja varten erikseen keräämien tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä säädetään. Tilastoja laativa muu viranomaisen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.

välillisesti. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan luovuttaa 2 momentin 2-4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Tilastoviranomainen päättää tietojen luovuttamisesta ja käyttöoikeuden antamisesta. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, jollei tilastoviranomainen anna tähän lupaa. Tietojen luovuttamista tai käyttöoikeuden antamista koskevan luvan myöntämisestä säädetään muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä.

Mitä 1-4 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista takaisin sille viranomaiselle, joka on toimittanut tietoaineiston tilastoviranomaiselle.

Tietojen, joita tilastoja laativa muu viranomaisen on tilastoja varten erikseen kerännyt, luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä. Tilastoja laativa muu viranomaisen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.

13 a §

Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot

Edellä 12 §:ssä tarkoitetun salassapitovelvollisuuden estämättä tilastoviranomainen voi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja jotka on käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voida tunnistaa suoraan tai välillisesti.

13 b §

Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot

Tilastotarkoituksiin kerättyjä tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

14 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset ovat salassapitosäännösten estämättä lisäksi velvollisia antamaan hallussaan olevat tiedot vakuutusvelvollisten maksamista sosiaalivakuutusmaksuista.

14 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Työtömyysvakuutusrahasto, Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto - Olycksfallsförsäkringsanstalternas Förbund r.y. ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset ovat salassapitosäännösten estämättä lisäksi velvollisia antamaan hallussaan olevat tiedot vakuutusvelvollisten maksamista sosiaalivakuutusmaksuista.

15 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

- 1) sosioekonomisia tai demografisia ominaisuuksia mukaan lukien henkilön etninen alkuperä ja uskonto;
- 2) asumis- ja muita elinoloja;
- 3) tuloja, sosiaalietuuksia, varallisuutta ja muuta taloudellista asemaa;
- 4) elinkeinon- tai ammatinharjoittamista;
- 5) koulutusta, työllistymistä ja työoloja;
- 6) liikenneonnettomuuteen ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä;
- 7) rangaistuksia tai joutumista rikoksen kohteeksi;
- 8) oikeusavun saantia, asioiden käsittelyä tuomioistuinlaitoksessa taikka ulosotto- tai muussa täytäntöönpanoviranomaisessa;
- 9) poliisin palvelujen käyttöä tai poliisin toiminnan kohteena olemista;
- 10) ehdokkuutta vaaleissa ja muuta yhteiskunnallista toimintaa.

15 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä *Tilastokeskukselle* tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

- 1) sosioekonomisia ja demografisia ominaisuuksia mukaan lukien henkilön etninen alkuperä ja uskonto;
- 2) asumis- ja muita elinoloja;
- 3) tuloja, *saamia* sosiaalietuuksia, varallisuutta, *omistamaa ja hallitsemaa omaisuutta sekä* muuta taloudellista asemaa;
- 4) elinkeinon- tai ammatinharjoittamista;
- 5) koulutusta, työllistymistä ja työoloja;
- 6) *liikenneonnettomuuksiin ja tapaturmiin* osallisuutta sekä niiden syitä ja *seurauksia*;
- 7) *saamia* rangaistuksia ja joutumista rikoksen kohteeksi;
- 8) *saamaa oikeusapua*, asioiden käsittelyä tuomioistuinlaitoksessa *sekä* ulosotto- tai muussa täytäntöönpanoviranomaisessa;
- 9) *käyttämiä* poliisin, *Rajavartiolaitoksen ja Tullihallituksen palveluja sekä näiden viranomaisten* toiminnan kohteena olemista;
- 10) ehdokkuutta vaaleissa ja muuta yhteiskunnallista toimintaa.

Valtion viranomaiset ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estä-

Elinkeinonharjoittajat ja muut työnantajat ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot henkilöstönsä palkoista, työajoista, ammatista ja toimipaikoista. Elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt, maanviljelijät ja kalastajat ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät 14 §:n 3 momentissa tarkoitettut henkilötiedot toiminnastaan.

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja kuntien eläkevakuutus ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle hallussaan olevat välttämättömät henkilötiedot vakuutettujen ammatista, palvelusuhteesta ja maksetuista etuuksista.

Lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät oppilaskohtaiset henkilötiedot oppilaista, heidän suorittamistaan tutkinnoista ja saadusta opetuksesta.

Arkaluonteisia henkilötietoja saa 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdan lisäksi kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi koulutuksen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenee välillisesti koulutuksen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syytä koskevista tiedoista.

mättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka kuvaavat henkilön, yrityksen tai yhteisön omistaman tai hallitseman rakennuksen lämmitysenergiamuotoa ja energiankäyttöä.

Elinkeinonharjoittajat ja muut työnantajat ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot henkilöstönsä palkoista, työajoista, ammatista ja toimipaikoista. Elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt, maanviljelijät ja kalastajat ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät 14 §:n 3 momentissa tarkoitettut henkilötiedot toiminnastaan.

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja Keva ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle hallussaan olevat välttämättömät henkilötiedot vakuutettujen ammatista, palvelusuhteesta ja maksetuista etuuksista.

Lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät oppilaskohtaiset henkilötiedot oppilaista, heidän suorittamistaan tutkinnoista ja saamastaan opetuksesta.

Verohallinto on velvollinen sen estämättä, mitä pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004) säädetään, välittämään Tilastokeskukselle maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmään talletettuja, tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä henkilö- ja muita tietoja.

Arkaluonteisia henkilötietoja saa sen lisäksi, mitä 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdassa säädetään, kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi koulutuksen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenee välillisesti koulutuksen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syytä ja seurauksia koskevista tiedoista.

18 §

Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus

Elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia ovat tiedot:

1) yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, oikeudellisesta muodosta, nimestä, toimialasta, kielitunnuksesta, kotikunnasta sekä *julkisesta* osoitteesta ja muista *julkisista* yhteystiedoista;

4) liikevaihdon suuruusluokasta;

7) arvonlisäverovelvollisuudesta, työnantajana toimimisesta ja ennakoperintärekisteriin merkitsemisestä;

18 §

Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus

Elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia ovat tiedot:

1) yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, oikeudellisesta muodosta, nimestä, toimialasta, kielitunnuksesta, kotikunnasta sekä osoitteesta ja muista yhteystiedoista;

4) liikevaihdon suuruusluokasta ja *yritystoiminnan tyyppiluokittelusta*;

7) arvonlisäverovelvollisuudesta, *alkutuotajuudesta*, työnantajana toimimisesta ja ennakoperintärekisteriin merkitsemisestä;

19 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1–3 momentissa säädetään, tilastokeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.

19 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1–4 momentissa säädetään, Tilastokeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, ammatista ja sosioekonomisesta asemasta edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.

22 §

Ulkopuolisten palvelujen käyttö

Tilastoja laativa viranomainen voi antaa toimeksiantona suoritettavaksi tilastotuotannon eri vaiheisiin liittyviä osatehtäviä tai tukitehtäviä. Toimeksiantojen käyttöä ja ehtoja harkittaessa ja valvontaa järjestettäessä on erityisesti otettava huomioon tietosuojanäkökohdat.

22 §

Ulkopuolisten palvelujen käyttö

Tilastoja laativa viranomainen voi antaa tilastotuotannon eri vaiheisiin liittyviä osatehtäviä ja tukitehtäviä ulkopuolisen suoritettavaksi. Toimeksiantojen käyttöä ja ehtoja harkittaessa ja valvontaa järjestettäessä on erityisesti otettava huomioon yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä liike- tai ammat-

tilalaisuuden suojaa koskevat näkökohdat.

23 §

Uhkasakko

Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö tietojen antamisen määräaikana, voi aluehallintovirasto 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun viranomaisen hakemuksesta velvoittaa tietojen antamiseen uhkasakolla. Uhkasakon määräämisen edellytyksenä on 6 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen käyminen.

23 §

Uhkasakko

Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö tietojen antamisen määräaikana, voi *tilastoviranomainen* asettaa tietojen antamisen tehosteeksi uhkasakon siten, kuin siitä uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään. Uhkasakon asettamisen edellytyksenä on 6 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen käyminen.

24 §

Tilastosalaisuuden rikkominen

Rangaistus 12 ja 13 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

24 §

Tilastosalaisuuden rikkominen

Rangaistus 12 ja 13 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, *vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon* rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

26 §

Hallintopäätöksen tiedoksianto

Tilastoja laativien viranomaisten päätökset saadaan antaa asianomaisille tiedoksi lähettämällä ne postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi.

26 §

Hallintopäätöksen tiedoksianto

Tilastoja *laativan viranomaisen päätös* saadaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä *se* postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi. *Tilastoja laativan viranomaisen päätös voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi myös sähköisesti siten, kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.*

27 §

Muutoksenhaku

27 §

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku

Se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta ti-

Tilastoja laativien viranomaisten tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätökset voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevina, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

lastoja laativan viranomaisen tämän lain nojalla tekemä päätös koskee, saa vaatia siihen oikaisua kyseiseltä viranomaiselta siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään.

Tilastoja laativan viranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jollei muutoksenhakuviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tilastoviranomainen saa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten 13 §:n mukaisesti luovuttaa tai antaa käyttöoikeuden tietoihin, jotka se on ennen tämän lain voimaantuloa kerännyt tilastotarkoituksia varten tiedonantajan suostumuksella riippumatta siitä, mitä tietojen käytöstä ja luovuttamisesta on niitä kerättäessä ilmoitettu tiedonantajalle. Lupa tietojen käsittelyyn voidaan kuitenkin antaa vain, jos tiedonantajan suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia uudestaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain (1197/1996) 2 §:n 3 momentti ja 3 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Tiedonantovelvollisuus**Tiedonantovelvollisuus*

Maatalousyrittäjien eläkelaitos on velvollinen antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat maatilaan ja sen hallintaan liittyvät tiedot sekä maatilan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajista.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos on velvollinen antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat maatilaan, sen hallintaan ja maatalouslomituspalvelujen käyttöön liittyvät tiedot sekä maatilan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajista.

3 §

3 §

*Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen.**Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen.*

Tätä lakia sovelletaan myös maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain (1515/94) mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin.

Tätä lakia sovelletaan myös maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmistä annetun lain (284/2008) mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin.

Tietojen keräämisen perusteissa ja järjestämisessä, tietojen käsittelyssä ja tilastojen laatimisessa sekä tietojen salassapidossa ja luovuttamisessa noudatetaan, mitä tilastolaissa (62/94) säädetään.

Tietojen keräämisen perusteista ja järjestämisestä, tietojen käsittelystä ja tilastojen laatimisesta sekä tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään tilastolaissa (280/2004).

Sen estämättä, mitä tilastolain 18 §:n 2 momentissa säädetään, tietopalvelukeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilörekisterilain (471/87) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

Sen estämättä, mitä tilastolain 13 §:ssä säädetään, tietopalvelukeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla varustetut tiedot henkilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain (523/1999) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

60
Voimassa oleva laki

HE 154/2012 vp
Ehdotus

20.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.